

צדיק הזר

יו"ל ע"י מכון אור הנחל
אלול תש"פ

יו"ל ע"י מכון אור הנחל
רח' יוסף בן מתתיהו 10
ביהמ"ד 'החזיקו עצמכם יחד'
ירושלים, תובב"א

כל הזכויות שמורות

לשאלות הערות הארות ופרטים,
ניתן לפנות במייל:
or.hanachal148@gmail.com

וכן ניתן להכנס לאתר:
www.or-hanachal.co.il

למידע על זמני שעורים:
079-936-7711

0504-128918

ה פתיחה

ז עשה לך רב

טז כיצד נקבל עצות בכל עת

כא עיקר הצדיקים שבדור

כג היחס לצדיקים והמשפיעים בברסלב

כט תפיסה בדברי הצדיק

לא חלון או אבן טוב

לה המסורת בברסלב בענין צדיק הדור

לט המסורת בברסלב בענין בריחה מפרסום

מד לשנות מדעת רבינו בשביל לקרב אליו

מז התחזקות בהתקרבות לצדיק האמת

פתיחה

אשריהם ישראל המטהרים עצמם בנהר המטהר מכל הכתמים, ועדיין מחפשים ומבקשים לגלות אורו ואמיתתו. ובפרט בדורנו היתום והעזוב אשר יותר ויותר צמאים לרוות את נפשם מהנחל הנובע. והנה זכה דורנו יותר מדורות קודמים ללמוד מספריו ולהנות מזיו אורו, כי בשנים קדמוניות לא ניתנה רשות לומר את האמת לאמיתה בריש גלי, ובמסתרים תבכה נפשם. אבל עם ישראל קרובים מאוד לקץ הימין ומיום ליום מתפרסם שם הצדיק בראש כל חוצות יותר ויותר, על כן ראוי לגלות לעם סגולה אור אמיתתו מתוך ספריו שיחותיו ושיח תלמידיו.

ואף שגילוי זה הענין מעורר לפעמים מחלוקת מכל מיני סטריין אחרנין, זה מחמת שבירור האמת דוחה את השקר, ואף שבאמת העיקר הוא השלום, אעפ"כ שלום בלי אמת אינו שלום, כמובא בדברי מוהרנ"ת:

ואפילו עתה בתוקף מרירות הגלות שהשקר מתגבר כל-כך כל-כך מכל הצדדים והאמת נשלך ארצה ונעשה האמת עדרים ועדרים וכל אחד אומר שאצלו האמת. אעפ"כ עצם נקודת האמת מתקיים בנפלאותיו ונוראותיו העצומים. ובכל יום עומדים על נקודת האמת להעלימה ולסקלה ח"ו והקב"ה מצילה מידם. וכמו שכתוב 'מקולות מים רבים אדירים משברי ים' שהם הסיבובים והבלבולים וההטעאות שמשם מתגברים הקולות והחירופים של העכו"ם והרשעים ושל כל בעלי המחלוקת וכו'. ומכולם אדיר במרום ה' וכ"ש 'ימין ה' רוממה' וכו' וכמו שאמר אדמו"ר ז"ל (בל"א בזה"ל, גאט פירט תמיד אויס) השי"ת גומר תמיד. וע"כ כשרוצין לעשות שלום בין החולקים באופן שהאמת יכניע עצמו לגבי השקר ח"ו, אין זה שלום כלל כי אם חנופה ושקר. כי האמת אינו יכול להתבטל נגד השקר בשום אופן כי שפת אמת תכון לעד וכו' וקושטא קאי ועיין מזה עוד במקום אחר. ועיקר השלום הוא כשהשקר נכנע ומתבטל לגבי האמת.

(ליקוטי הלכות, הלכות נדרים, הלכה ב אות לה)

ומה שהיה הוא שיהיה, שכאשר מגלים ומפרסמים זו הדעת והאמת בעולם, עפ"י רוב קמים חולקים ומתנגדים, אך למבקשי האמת לאמיתה הוא סימן לטובה שבאמת רוצים להיות אנשים כשרים, וכמו שמובא:

רבינו ז"ל אמר כי המחלוקת מרים ומגביה את האדם ובודאי מרים ומגביה את כל אחד לפי מדרגתו וגם אמר שהמחלוקת היא סימן שאתם רוצים להיות אנשים כשרים כמו שאמר רבינו ז"ל לאנשי לאדיזין בעת ששאל אותם רבינו ז"ל מה נשמע במחניכם והשיבו לו לרבינו ז"ל שברוך השם אצלנו שטיל (שקט), ואמר להם שבודאי אתם גם כן שותקים מעבודת ה' ולא עוד אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו וכו' וכו'.

(שש"ק חלק א-קעא)

על כן נחזק עצמנו בזה הברור, כי לכך נועדנו לברר ולגלות דעת רבינו ז"ל בכל מעשה אשר נעשה ובפרט בעניינים אלו שהם ברומי של עולם, ובפרט בימינו שגברה ההסתרה, הן מבית הן מחוץ, כי אף לחצרותינו פרצו שועלים קטנים מחבלים כרמים, אך כרמי שלי לא נטרתי ושמרתי לעצמי, ואף אאכיל ממנו לרבים וטובים, כי זו עיקר עבודתו של כל תלמיד, לגלות ולפרסם שם רבו בעולם, וכמו שמובא בדברי מוהרנ"ת, וזה לשונו:

כי דייקא התלמיד של הצדיק האמת הוא יש לו כח להלחם בעמלק שרוצה להעלים ולהסתיר שם הצדיק הזה. כי בחינת יהושע תלמידו כל עסקו וכל תחבולותיו לפרסם ולהגדיל שמו הקדוש והנורא של הצדיק הזה בעולם.

(ליקוטי הלכות, הלכות שבת, הלכה ה אות י')

וזאת למודעי, שבאמת על כל פרק ופרק שבזה המאמר ניתן היה להוסיף תילי תילים של מקורות וביאורים, וברוך ה' שאכשר דרא וכבר נכתבו ספרים רבים בענין, המבררים דעת רבינו באמת ובלי סילופים של שקר, והחפץ בארוכה יקרא בהם.

והחפץ בקצרה יקרא בקונטרס זה המתמצת באופן השווה לכל נפש את מעלת רבנו הקדוש והנורא בתוספת מקורות ברורים אשר אינם משתמעים לשני פנים, ובמטרה אחת ויחידה, לגלות דעת רבנו בעולם ועל ידי זה תתגלה האמת ותבוא הגאולה לכל המייחלים לה'.

וְעַתָּה אֲבִי שְׁבַשְׁמִים, לְמִדְנִי וְהוֹרֵנִי וְחֻזְקִנִי וְאַמְצָנִי אִיךְ לְזִכּוֹת לְזֶה, שְׂאֲדַע
תְּמִיד פְּחִיתוּתִי וְשַׁפְלוּתִי בְּאַמְתִּי, וְאִיךְ עַל פִּי כֵן אֲזַכֶּה לְהַתְחַזֵּק נֶגֶד כָּל הַמוֹנְעִים
וְהַמְּחַלְשִׁים אֶת הַדַּעַת
יְהִי מִי שִׁיְהִי

(ליקוטי תפילות ח"ב תפילה כ)

עשה לך רב

מאז ומתמיד צדיקי הדור היו מנהיגים את העם, וראוי לכל איש ישראלי שיעשה לו רב כמאמר המשנה^א "עשה לך רב והסתלק מן הספק". וכן הדעת מחייבת שכל אדם יהיה מחובר לצדיק אמת שידריכהו ויוליכהו בדרך התורה והמצוות. וידוע ומקובל בחסידות ברסלב מקדמת דנא שרבינו הקדוש **הוא הצדיק והרב** שבדור עד ביאת משיח^ב, ותלמידיו הקדושים הם החכמים והצדיקים שבדור^ג שיש להתאבק בעפר רגליהם.

אך מנגד עומדים רבים וטוענים שכל אדם צריך לעשות לו רב שיחליט בשבילו את כל אשר יעשה בשכבו ובקומו ועל פיו ישק דבר, ויקבל דבריו בביטול גמור כאילו ניתנו מסיני, ואין צריך לומר שלעולם לא יחלוק על דבריו חלילה. ומביאים ראיה מהגמרא בסנהדרין (ק:): 'שכל החולק על רבו כחולק על השכינה', ומהפסוק הידוע בספר דברים (יז יא): 'לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל', וחותרים דבריהם במשנה הידועה (מסכת אבות פרק א): 'עשה לך רב והסתלק מן הספק'.

והנה כאשר נעיין במפרשים נראה שבאמת איפכא מסתברא, ואדרבא יש מצוה רבה לחלוק על רבו (בדרך כבוד) על מנת לברר את האמת, וכל הפסוקים שבני אדם אוהבים לדקלם מבלי לנסות לרדת לעומקם של דברים, נאמרו בהקשר אחר לגמרי.

אדרבא ניתי ספרא ונחזי שכתב בשולחן ערוך (יורה דעה רמב ג): שדין חולק על רבו נאמר כאשר קובע מדרש ויושב ודורש ומלמד שלא ברשות רבו, אבל מותר לחלוק עליו באיזה פסק או הוראה, אם יש לו ראיות והוכחות לדבריו שהדין עמו. ובהמשך כתב (שם סעיף ט): שכל הכתוב בספרים יכול להורות בימי רבו. וכל דין חולק על רבו נאמר בעיקר על רב מובהק שרוב חכמתו ממנו, ובימינו אין דין רב מובהק כיון שהכל לומדים מהספרים, וכן כתב בשו"ת דברי יציב (י"ד סימן קלא).

ובספר באר שבע על סנהדרין (דף קי ע"א) כתב: 'כל הגמרא מלאה על כל גדותיה מזה שהתלמיד חולק על רבו בכל האופנים בין בפניו ובין שלא בפניו, בין שהוא לבד חולק על רבו בין שאחרים חולקים עם רבו בין בזקנותו בין בילדותו'. עכ"ל.

ובשו"ת משנה הלכות (ח"ח סימן קלז) גינה מאוד את המהפכים דברי אלקים חיים אשר בודים מלבם שאסור לחלוק על הרב וז"ל: 'בדין אם מותר לחלוק על גדול הדור או מי

מקורות וביאורים

- א. פרקי אבות פ"א משנה טז.
- ב. ראה לקמן בפרק 'המסורת בברסלב בענין צדיק הדור', שם הבאנו מקורות רבים.
- ג. ראה לקמן בפרק 'עיקר הצדיקים שבדור', שם הבאנו מקורות רבים.

שהוא אחר שגמרו בדעתם שהוא מגדולי הדור, והרבה תולים עצמם בקרא דלא תענה על רב לנטות, ודייקו מינה שאסור לחלוק בהלכה על גדול הרי הוא עובר בלאו זה ורואים בזה גם בזיון התורה וכו'. והנה פשוט שהאומר כן הרי הוא מגלה פנים בתורה שלא כהלכה, דהלכה פסוקה היא שמותר לחלוק על רב וגדול, ואם הוא ענין של אסור גם חובה איכא, ומצוה לעולם איכא לחלוק ולברר האמת וכו', וכל החולק על זה כחולק על השכינה, ורוצה ח"ו לבטל תורת משה רבינו ע"ה וכו', ולא די שהם טועים אלא שרוצים לכוף אחרים לילך אחר טעותם, והרי הם ח"ו בכלל מחטיאי הרבים, שמונעים רבים מללמוד תורה ולברר האמת וללבנו כאשר נצטוינו וכו'. ואדרבה עיקר אזהרת התורה בלא תענה על רב, הייתה שלא יאמר הגדול קודם דעתו כדי שלא ירא הקטן מלומר דבריו, וא"כ כש"כ המונעים ת"ח מלחוות דעתם ומאימים עליהם בשטויות והבלים שזה בזיון גדול ועבירה גדולה, והם הם המבזים את התורה ולומדיה ועוברים על רצון הבורא וכו', ועל ידם חרב בא לעולם שמורים בתורה שלא כהלכה וכו'. עי"ש באורך.

ומה שמביאים ראיה מפסוק: 'לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך', כתב במנחת חינוך (מצוה תצו): 'אין הלכה זו נוהגת אלא דוקא בבית דין הגדול שבירושלים כשהיה בית המקדש קיים, ושאני ב"ד הגדול אשר כבוד ה' חופף עליהם כל היום, ועליהם הבטיחה התורה'. ע"כ.

וכבר כתב הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב בספרו "סור מרע ועשה טוב" וז"ל: 'ואפילו היה הרב דומה למלאך ה' צבאות לא תאמין לשום מעשה אשר יעשה לנהוג אחריו, עד שתדקדק בעצמך בכל אשר ראית נוהג, ותהיה נושא ונותן בדבר, שמאיזה טעם עשה הרב מה שעשה, ואמנם צריך אתה לדנו בכף זכות ולא תהרהר אחריו ח"ו, אבל לא תעשה כמעשהו, שנראה שזה נגד ההלכה, אא"כ יורה לך טעם נכון עפ"י ההלכה ויסביר לך הדבר ויכנסו דבריו באזניך, לאחר שיסביר היטב אז תאמין, וזולת זה לא תאמין, ואפילו יאמר לך שקיבל מאליהו הנביא לא תשמע לו, ואל תאמין לו, ואפילו בדבר שהוא מתקנת חכמים בלבד לא תשמע לו'. עכ"ל. והובא גם בנימוקי או"ח לגאון ממונקאטש (סימן תעו).

ומה שמביאים ראיה מהמשנה 'עשה לך רב' כתב הרמב"ם בפירוש המשנה שזה נאמר לענין לימוד התורה כי אין לימוד האדם מעצמו כלמודו מזולתו, וכתב המהר"ם אלשקאר (הובא במדרש שמואל על אבות פרק א משנה טז) 'עשה לך רב שאם תרצה להסתלק מן הספק עשה לך רב כלומר עשה עצמך רב שתשתדל בלימוד כדי שתוציא הדבר לאור'.

ובספר זרוע ימין לחיד"א על אבות (פרק א משנה ו) כתב: 'עשה לך רב ליצה"ט שתכין בחכמתו ותקבלהו לרב לעשות ככל אשר יצו'.

סוף דבר הכל נשמע שכאשר נוצר לאדם ספק בלימוד או בדבר הלכה ראוי שיעשה

לו רב שיראה את הדרך אשר יעשה, אבל יעורר את שיקול דעתו ולא ילך אחר דבריו כצאן המובל לטבח, ואם רואה שהרב טועה לא יעשה כמעשהו כנזכר לעיל. ומותר וגם מצווה איכא לחלוק על רבו (בראיות) על מנת לברר את האמת, וזה פשוט.

וכל הנ"ל הוא דוקא לענייני הלכה שרשאי לחלוק על רבו, ואין צריך לומר שכאשר אדם רוצה ללכת בדרך של רבינו הקדוש אין הוא צריך ליטול רשות מאיזה רב או פוסק וזה ממש חוכא ואיטלולא לבקש רשות ללמוד בספרי רבינו או ללכת בדרכיו, כי יש הבדל מהותי ושורשי בין תלמיד חכם הנקרא למדן ופוסק, לבין צדיק יסוד עולם אשר כל קיום היהדות תלוי בהתקרבות אליו.

והנה דבר זה מבואר בליקוטי הלכות (הלכות בשר וחלב, הלכה ה אות ז) וז"ל:

עיקר תיקון האדם בחייו ולאחר מיתתו הוא רק ע"י הצדיק הגדול במעלה מאד הנ"ל, שיודע להמשיך השגות אלוקות אפילו להקטנים והחולים ביותר, כי כל באי עולם לא באו לעולם כי אם לתקן ולברר ע"י מעשיהם הטובים, אבל הרב אין מעשיהם עולים יפה ומקלקלים ביותר, ועי"ז מתגלגלים בכמה וכמה גלגולים ובכמה וכמה עונשים, רחמנא לצלן, ועיקר התיקון ע"י הצדיק שיודע שורשי כל הנפשות ויודע איך לעסוק עם כל אחד בחייו ובמותו איך לתקנו, להביאו להשגת אלוקות, שזה עיקר התכלית, עיקר שעשוע עולם הבא וכו'. ועיקר שם תלמידי חכמים הוא מי שמקורב להחכם והצדיק האמת, כי על שם זה נקרא תלמיד חכם, שהוא תלמיד של החכם, שהוא הצדיק האמת. ולהיפך, עם הארץ נקרא מי שלא שמש תלמידי חכמים, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, כי כשאינו מקורב להחכם והצדיק האמת הוא בכלל עם הארץ, כי אין לו כח לקבל חכמה שהוא השגת אלוקות אפילו אם הוא למדן וחכם, ואפילו אם יש לו מעשים טובים, כי אל התכלית הנצחי שהוא השגת אלוקות אי אפשר לבוא כי אם ע"י צדיקי אמת הנ"ל ותלמידיהם ותלמידי תלמידיהם וכו'.

מדבריו הקדושים מבואר שעיקר תכלית ביאת האדם לעולם היא שיבוא להשגות אלוקות, ואותן השגות נמשכות מצדיק האמת היודע כל שורשי נשמות ישראל ויודע איך להמשיך אור ה' על כל אחד ואחד כפי כלי קיבולו, ואף לקטנים ביותר.

אך מי שאינו מקושר לצדיק האמת אינו יכול לקבל השגות אלוקות כנאמר לעיל, אף שהוא למדן וחכם עם מעשים טובים, ומה שנקרא בלשון העולם 'תלמיד חכם' זה רק מחמת בקיאותו בש"ס ופוסקים, אבל לענין חכמה ודעת בהשגת התכלית הנצחית אינו

נקרא תלמיד חכם, ואדרבה נקרא "עם הארץ". ויתכן שאף הקטן שבקטנים מתלמידי הצדיק יהיה בעל השגות אלוקות יותר מגדולי הלומדים, וכמו שכתב מוהרנ"ת שם: 'שהצדיק יודע להמשיך השגות אלוהות אפילו להקטנים והחולים ביותר', ואף שנראים כקטנים במעלה, הודיענו מוהרנ"ת: 'כי אל התכלית הנצחי שהוא השגת אלקות אי אפשר לבוא כי אם ע"י צדיקי אמת ותלמידיהם ותלמידי תלמידיהם' וכו', היינו אפילו ע"י אותם הנחשבים קטנים ורחוקים, כי ראתה שפחה על הים וכו'".

אחר הדברים האלה נמצא, שעיקר המושג תלמיד חכם הוא לענין השגות אלוקות כלשון מוהרנ"ת שם. וזה החילוק מצאנו במקום נוסף בליקוטי הלכות (הלכות מתנה, הלכה ד אות יד) וזה לשון קודשו:

כל מי שאינו יודע מנקודת האמת הנ"ל אפילו מי שהוא איש כשר ועובד השי"ת ומתפלל ועוסק בתורה אבל כל עבודתו הוא בקרירות בלי שום חיות והתלהבות וחמימות דקדושה ואין להשי"ת שעשועים מעבודה כזאת, כי הוא בבחינת שינה, (כמבואר במקום אחר בהתורה פתח רבי שמעון בסימן סמך). אבל יעקב בחינת נקודת האמת המשיך תורה, בחינת מקלות, להנהיג העולם בשכליות נפלאים כאלו עד אשר הציג ותחב השכל האמיתי בתוך רהיטי מוחין של המתקרבין אליו, עד שכל הצאן קדשים שיבואו לשתות ממימי התורה לנכח הצאן הקדוש שלו יתחממו עצמן בחמימות דקדושה לעבוד השי"ת ולהתפלל בחמימות והתלהבות דקדושה.

ועיין שם בסוף האות שביאר היטב מי הם אותם אלה שהצדיק מנהיג אותם בתורתו, וזה לשונו:

וזה שאמר יעקב ללבן מה פשעי ומה חטאתי כי דלקת אחרי, היינו שיעקב הצדיק האמת מריב עם לבן הארמי ואומר לו, מה פשעי ומה חטאתי, היינו איזה חטא ופשע מצאת בי בעצמי אשר אתה רודף אותי, הלא אין לך שום כח וקטרוג עלי, כי תהילה לאל אני זך ונקי וצח לגמרי מכל חטא ופשע, כי אין לי שום הסתכלות בזה העולם כלל אפילו כהרף עין וכו' וכו'. על כן אע"פ שהנפשות המתקרבין עדיין לא ניצחו המלחמה אין לך כח לעשות להם מאומה, כי כחי וכח אבותי הצדיקים האמיתיים יגן עליהם להצילם ממך, כי השי"ת בעצמו יעמוד

מקורות וביאורים

ד. ועיין בקונטרס "ראתה שפחה על הים" שם ביארנו באריכות מעלת המקורבים לצדיק האמת.

בעזרי עד שאגמור עמהם מה שהתחלתי לקרבם כולם להשי"ת. עד שיצמח מהם התגלות האמת לכל באי עולם, כמו שכתוב, אמת מארץ תצמח וכו', מאותן שמונחים עד הארץ, מהם דייקא יצמח האמת לכל באי עולם, כי שפת אמת תכון לעד וקושטא קאי.

המורם מן האמור שאף הנקרא תלמיד חכם, אם אינו מקורב לצדיק האמת לעולם לא יכול לקבל השגות אלוקות שכאמור זה עיקר תיקונו של האדם, ואין צריך לומר שאינם נכללים בגדר גדולי וחכמי הדור האמיתיים, שהם חסידי ברסלב.

וכן כתב מוהרנ"ת בליקוטי הלכות (הלכות מתנה, הלכה ד אות יג) שאותם רבנים ומנהיגים אינם יכולים להועיל ולהושיע לכל אחד ואחד, ועל כן אין יכולים לקבל מהם תועלת כל כך וז"ל:

שמוני נטרה את הכרמים, הם בחינת מנהיגים אחרים שאינם יכולים להועיל לי. כרמי שלי לא נטרתי, כרמי שלי הוא בחינת המנהיג האמת היינו הצדיק האמת. ועל כן נקרא כרמי שלי כי הוא יודע להלוך נגד רוחו של כל אחד ואחד וליתן עצה והתחזקות וכו' לכל אחד מישראל כראוי לו, ועל כן נקרא 'כרמי שלי' כי הוא המנהיג שלי, היינו של כל אחד ואחד מישראל באמת, כי רק הוא יודע להנהיג אותי ולהושיע לי באמת. אבל שאר המנהיגים החולקים עליו נקראים כרמים ומנהיגים אחרים ואינם שלי, כי אע"פ שיש בהם כמה שהם צדיקים וכשרים אבל מאחר שעדיין לא שברו המדמה לגמרי ואינם יכולים להושיע לי על כן אינם מנהיגים שלי מאחר שאיני יכול לקבל תועלת מהם.

אמנם יש לעשות שני סייגים לדבר שלא תצא תקלה חלילה, שודאי וודאי אין לזלזל או למעט בכבודו של כל יהודי אשר צלם אלהים על פניו, וכל שכן בתלמידי חכמים אשר עמלים בתורה הקדושה יומם ולילה הס מלהזכיר, אשר מדין שולחן ערוך חייבים בכבודם וגם לענייני הלכה אפשר לקבל מהם, ובפרט שיש בהרבה מהם מעשים טובים. ועל כן אין שום היתר לדבר רע עליהם ולפגוע בכבודם. ולמעט למדנים שדים יהודים אשר כל תורתם מהשפה ולחוץ אשר חולקים בהדיא על צדיק האמת וחסידי, אשר מוטב להם שלא באו לעולם, ויצטרכו לחזור בגלגולים קשים עד אשר יתקנו את אשר עיוותו כמובא בליקוטי הלכות (הלכות שלוחין, הלכה ה אות זו).

והסייג הנוסף הוא, לאלה אשר לא יודעים כלל מצדיק האמת, ואור הצדיק נחשך מהם, על כן אינם טורחים אחר דרכיו. ועל כן נמצא תועלת מרובה באותם מנהיגים כשרים, שאף שאין בכחם להביא את הגאולה, יש בכחם לרעות את העדר לפי שעה עד כי יבוא

שילה ולו יקחת עמים. וענין זה ביאר רבי נתן בהלכות מתנה (שם) וזה לשון קודשו:

מי שאין המדמה שלו מבורר כראוי אזי גם חידושי התורה שלו הם משם מבחי' המדמה שאינו מבורר שמדמה מילתא למילתא והוא מנהיג את ישראל בהתורה שלו. אבל התורה שלו אינה יכולה לעזור להם כלל והלואי שלא תקלקל להם אך העולם טועים וסוברים שיכולים להנהיג ולרעות צאן קדושים בהתורה שלהם.

וזהו ויאמרו שלום והנה רחל בתו באה עם הצאן. שאמרו שאלו המנהיגים שהם מסטרא דלבן שעדיין לא ביררו המדמה יש להם שלום גדול כנ"ל והם גדולים בעולם ומנהיגים ורועים את צאן קדושים בהתורה שלהם. וזהו והנה רחל בתו באה עם הצאן היינו שהתורה שנמשכת מכח המדמה שהיא רחל בתו של לבן, שהיא התורה של אלו המנהיגים כנ"ל, באה עם הצאן שהולכת עם צאן קדושים ורועה אותם. כי הם גדולים בעולם ושלום להם ותורתם מנהגת ורועה עדרי צאן קדושים. ויאמר הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה וכו' ואיתא שזה מרמז על אריכת הגלות שעוד היום והזמן של הגלות גדול כי הגלות יתארך, היינו שיעקב אמר להם שע"י תורה כזאת אי אפשר לקרב את הגאולה וזהו הן עוד היום גדול שבהכרח שהגלות יתארך ח"ו. לא עת האסף המקנה שעדיין אין עת לאסוף ולקבץ המקנה צאן קדושים דהיינו נפשות בני ישראל להשיבם לנביהם ע"י תורה כזאת שאין בה כח לתקן את ישראל להשיבם לאביהם שבשמים.

השקו הצאן ולכו רעו, זה בחי' אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן ורעי את גדיותיך על משכנות הרועים עיין בפרש"י שם. היינו שכל זמן שאין יודעין האמת הברור למי להתקרב צריכין לעת עתה להתקרב לאלו המנהיגים כי ברובם יש טוב הרבה וגם בהתורה שלהם יש טוב הרבה רק שיש בהם אחיזת המדמה. ע"כ כל זמן שאין יודעין מהצדיק האמת ששבר המדמה לגמרי צריכין להתקרב להם בבחי' אם לא תדעי וכו' צאי לך וכו' ורעי את גדיותיך על משכנות הרועים וזהו השקו הצאן ולכו רעו.

היינו שאמר להם הגאולה אי אפשר לקרב ע"י תורה כזאת אך אעפ"כ השקו הצאן ולכו רעו, מאחר שאין יודעין עדיין מנקודת האמת וכן"ל. ויאמרו לא נוכל עד אשר יאספו כל העדרים וגללו את האבן כו' שהשיבו לו ואמרו שגם זה לא נוכל עד אשר יאספו כל העדרים וכו'.

היינו שגם התורה והנהגה הזאת אין אנו יכולין כי אם ע"י שמתאספים יחד כל העדרים כי בעת האסיפה והקיבוץ שמתקבצין הרבה מישראל אצל כמה גדולים ומנהיגים אז הן אל כביר לא ימאס ויכולין להמשיך לפי שעה איהו מימי התורה להשקות הצאן קדושים. אך אח"כ והשיבו את האבן על פי הבאר למקומה, שחוזר היצה"ר למקומו. וכמבואר במדרש על הפסוק זה ונאספו שם כל העדרים זה הציבור וכו'. והשיבו את האבן שכיון שהם יוצאים להם יצר הרע חוזר ולמקומו.

הנה העולה מדברי מוהרנ"ת שבזמן הגלות כאשר אין הולכים בדרך צדיק האמת, אז התורה נמשכת מאותם מנהיגים אשר לא זכו לברר את המדמה ולהשיג השגות אלוקות, ואף שיש בתורתם פסולת הרבה, אעפ"כ בכח צדיק האמת להעלות מתורתם את הטוב ולהנהיג בכך את הדור לפי שעה.

וכאמור לעיל אפשר ללמוד מאותם 'מנהיגים' (אשר אינם חולקים על צדיק האמת) פשטי אוריינתא ודבר הלכה, אבל לגבי דרך והנהגה בעבודת ה', אין לקבל מהם כלל ועיקר.

עוד צריך לדעת שיש עדיפות לשאול פסק הלכה מתלמיד חכם אשר הוא תלמיד של הצדיק, מכיון שבפסיקת הלכה ישנו שימוש רב בכח המדמה, ועל כן ראויים הם חסידי ברסלב אשר זכו לבירור המדמה שיכריעו בדבר הלכה^ה.

כעת כל שנותר לנו הוא להביא את פירושו של גאון עוזנו מוהרנ"ת זיע"א על המשנה באבות^י, וזה לשונו:

ובמוצאי שבת קודש פרשת מקץ נכנס לשלוש סעודות ואמר תורה על פרשת מקץ ובסוף התורה אמר פירוש על משנה 'עשה לך רב וקנה לך חבר', ואמר כך, 'עשה לך רב' ואם אין אתה יודע מי הרב, 'וקנה לך חבר', פירוש תתחבר את עצמך להקולמוס, ואמר בזה הלשון: מען דארף זיך מקרב זיין צו איין רבי און אז סע ניט דא קיין רבי איז מען זיך מחבר צו דער פען, [צריך לקרב עצמו לרבי, וכשאיין רבי מתחברים לעט].

היינו שצריכים להתקרב לרבי, ואם אין רבי, מתחברים אל הקולמוס - היינו לספרי

מקורות וכיאות

ה. ועיין בתורה נד שם מבואר ענין בירור כח המדמה לצורך פסיקת הלכה, וכן בהלכות שלוחין, הלכה ה, וכן בחיי מוהר"ן סימן תקכא.

ו. דבריו אלו נאמרו בסמוך ממש לפטירתו וכמו שמוזב בעלים לתרופה במכתה ההסתלקות, וכן הוא בשש"ק חלק א-קצג.

צדיק האמת, וכמבואר בליקוטי הלכות (הלכות ראש חודש, הלכה ז אות נה)¹ וזה לשונו:

עשה לך רב ואם אינך יכול למוצאו, התיקון ע"י וקנה לך חבר. היינו ע"י הספרים הקדושים הנכתבים בקנה תחבר אותם אליך ותעיין בהם היטב תוכל לידע מי הוא הרב האמת. כי עיקר התיקון ע"י ריבוי הספרים.

ומחמת שכל דברינו בזה הפרק הם חדשים גם ליודעי דת ודין ואף קשים כגידים, על כן נסיים בדברי מוהרנ"ת בליקוטי הלכות (הלכות עדות, הלכה ד אות ה) וזה לשון קודשו:

אע"פ שצריכין להיות קטן בעיניו לפני כל אדם שבעולם אעפ"כ אסור לו לזוז מן האמת, דהיינו כל דברי אמת שזכה להשיג ולידע כפי מה שקיבל מרבותיו, אסור לו לבטל דעתו אפילו נגד הגדול שבגדולים כמו שראינו בכל בעלי הש"ס שאע"פ שבדאי כולם היו ענוים גדולים אעפ"כ כל אחד היה חזק בדעתו מאד בכל דרכי התורה שהיו לומדים, כמו שכתוב לא יִבְשׁוּ כִּי יִדְבְּרוּ אֶת אוֹיְבֵיהֶם בַּשָּׁעַר.

וכן בתפילותיו (ליקוטי תפילות חלק שני תפילה כ) היה מתפלל לזכות להיות עז וחזק כנגד כל המונעים והמבלבלים מלכנוס בדרכי הצדיקים האמיתיים:

ריבוננו של עולם אתה יודע כמה בלבולים בלי שיעור יש לי בענין זה, ובפרט בשעת התפילה כי איני יודע שום דרך בענין זה של ההכנעה והענוה איך להנצל מענוה פסולה הנקראת חנופה, ולבלי ליפול בדעתי כלל לעולם, ולהתחזק בכל עוז בעזות דקדושה בכל מה שאני צריך להתחזק, הן ביני לבין עצמי לבל אפול בדעתי כלל, רק להתחזק בשמחה בעוז וחדוה תמיד, וחדוות ה' יהיה מעוזי והן בענין ההנהגה עם בני העולם שצריכין להיות עז וחזק כנמר נגד כל המונעים והמבלבלים והמחלישים דעת הרוצים לכנוס בדרכי הצדיקים האמיתיים בפרט בעיתים הללו בדורות אלו בעוקבא דמשיחא, אשר נתרבה המחלוקת והקטגוריא והסכסוכים בין התלמידי חכמים והנלויים אליהם ובין כל העולם, עד אשר נמצאים אפלו צדיקים וכשרים שיכולים להחליש דעת המתחיל לכנוס בעבודת ה', מכל שכן ההתגרות והמניעות של שאר בני העולם אשר בענין זה אסור להאדם להיות ענו ונכנע ושפל כנגדם, אדרבא צריך להיות עז כנמר

מקורות וביאורים

1. ועיין בהלכות שלוחין הלכה ה, שם האריך לבאר כיצד המשכת רוח קודשו של הצדיק אחר פטירתו היא דוקא ע"י העיון בספריו הקדושים.

כנגדם לבל ימנעו שום מונע, ואל יוכל להחליש דעתו שום אדם שבעולם ואע"פ שהוא יודע בעצמו שפלותו ופחיתותו שהוא גרוע הרבה מהקמים כנגדו וחולקים עליו ומתלוצצים ממנו ומחלישים דעתו, אעפ"כ אסור לו להתבטל כנגדם, אדרבא צריך להתחזק כנגדם בכל עוז, ויאמר אעפ"כ גם אני רוצה להתקרב להשי"ת כי הצדיקים הענויים באמת בבחינת ענוה של משה רבינו עליו השלום, הגדולים במעלה מכל גדולי עולם, הם אוחזים ביד כל השפלים והרחוקים, ומחזקים גם אותי להתקרב להשי"ת.

כיצד נקבל עצות בכל עת

אחר הדברים האלה יבוא השואל וישאל, מה יעשה איש הישראלי בדור הזה החפץ לדבר ה', אשר מחפש עצות ודרכים לנפשו בדברים הנולדים מעת לעת ומשתנים מפעם לפעם.

ראשית כל צריך לידע שרבינו הקדוש היה נזהר מאד מלתת עצות לאדם בדוקא, דהיינו לחייב או להכריח אדם לעשות פעולה מסויימת בדרך אחת דוקא ובכך לשלול ממנו את הבחירה^ח, וכך גם היה מנהג אנשי שלומנו בכל הדורות מאז ומתמיד לבלי לתת עצה מפורשת לשואל^ט. אלא העצה היעוצה על כל הארץ והיד הנטויה על כל הקשיים היא התפילה וההתבודדות, שהיא העצה הכללית העולה על הכל אשר שוה לכל נפש, ובה יגיע האדם לשלימות נפשו ורצון בוראו, והיא אחת מג' הנקודות המובאות בליקוטי מוהר"ן (סימן לד) שצריך לקיים בכל יום.

ואלו הג' נקודות הן **התקשרות לצדיקים**, והם יאירו בו, כי הם הנקודה כללית של ישראל, ו**נקודת החבר**, כי ע"י שידבר עם חבריו יכול להאיר ולעורר לב חבריו ולקבל ממנו, ו**נקודת עצמו**, כי ע"י שמדבר בינו לבין קונו יכול גם לעורר את לבבו כלשון רבינו שם, וע"י שמקיים שלוש נקודות אלו יסורו ממנו כל החרפות והשי"ת יתקנו בעצה שלמה, ויש לכל חסיד ברסלב אמיתי להאמין שנשמת הצדיק מלווה אותו תמיד ומורה לו את הדרך והמעשה אשר יעשה, ואין זה דמיון או ריבוי אור אלא הוא דבר מפורש מספרי רבינו ורבי נתן, וכן הבינו ונהגו אנשי שלומינו בכל הדורות, וכמו שמובא בספר "עונג שבת" (עמוד נט) שכתב: 'על-ידי התקשרות להצדיק תזכה לכוון האמת תמיד, כי הצדיק יגיד לך הכל, (ע"י) שהוא יתן בלבבך לכוון האמת'^{יא}.

מקורות וביאורים

- ח. כמובא בחיי מוהר"ן סי' ת"ל
- ט. כמובא באורך בספר "דיבורי אמונה" (חלק ב) בפרק 'ותקננו בעצה טובה מלפניך'.
- י. חיברו רבי אפרים^ל צבי קראקובסקי מפשעבז', היה גאון ועובד ה' נפלא חוטר מגזע תרשישים מגדול חסידי ברסלב בדור הקודם.
- יא. זה לשונו שם באריכות: 'הנה איתא בדברי רבינו ליקו"מ קמא סימן קכג 'העיקר והיסוד שהכל תלוי בו לקשר עצמו להצדיק שבדור ולקבל דבריו על כל אשר יאמר כי הוא זה וכו' ולבלי לנטות מדבריו ח"ו ימין ושמאל' וכו' יעיי"ש. ויש לומר ימין ושמאל לפי חז"ל בסוטה 'לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת, יצר תינוק ואשה תהא שמאל דוחה וימין מקרבת' יעיי"ש. והנה יש לתמוה היכן נודע הדבר באיזה צד לקרב באיזה צד לרחק (דהיינו את מי לקרב או לרחק) כי יוכל האדם לטעות ח"ו לקרב את הראוי לרחק או להיפך?! אך העצה היא עפ"י דברי רבינו ז"ל הנ"ל לקשר עצמו להצדיק שבדור לקבל דבריו על כל אשר יאמר וכו' אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל, אפילו אם לפי שכלך ידמה לך שראוי בזה לקרב בימין והצדיק יאמר לך שהוא שמאל וראוי לרחק, תשמע אל הצדיק שבדור, כי ע"י התקשרות להצדיק תזכה לכוון האמת תמיד, כי הצדיק יגיד לך הכל, (ע"י) שהוא יתן בלבבך לכוון האמת. עכ"ל.

ודבריו הם עצה נפלאה ופשוטה לכל המקושר לצדיק באמת^{יב}, שיקשיב היטב ללבו בכל עת, כי לא דבר ריק הוא, אלא הם הארות עליונות מנשמת הצדיק שמורה לו את הדרך אשר ילך בה והמעשה אשר יעשה. וענין זה הובא בשער הגלגולים (הקדמה א) שנשמות הצדיקים באות ומתעברות באדם לסייעו בעבודת ה' וז"ל:

גם בזה תבין ענין המפורסם בדברי רז"ל, כי רוחיהון דצדיקאי או נשמתיהון באים ומתעברים באדם, בסוד הנקרא עיבור, לסייעו בעבודת השי"ת, וכמו שכתוב במדרש הנעלם מכתובת יד על הבא ליטרה מסייעים אותו, רבי נתן אומר, נשמתם של צדיקים באות ומסייעים אותו וכו'.

אמנם יש לזהר מאד מליפול לשיבושים ואורות בלי כלים, ולחשוב שהצדיק התעבר בו ומדבר מתוכו, אלא יש לבדוק כל הארה או רעיון שנופל במחשבתו בספרי רבינו ובדיבוק חברים, ויחקור איך נהגו אנ"ש הלכה למעשה, ואם עדיין מסופק ילך אצל אנשים הבקיאים בספרי רבינו^{יג}, ויתפלל להשי"ת שינחהו במעגלי צדק.

וכתב ב"טובות זכרונות"^{יד} (אות ט) שהצדיק מתהלך לפנינו תמיד להורות לנו את הדרך וככחו בחייו כן כחו גם עתה וז"ל:

וזה פירוש הפסוק ומִרְדֵּכִי מִתְהַלֵּךְ לִפְנֵי חֲצֵר בֵּית הַנָּשִׁים, לפני דייקא, היינו שמרדכי שהוא הצדיק האמת הוא מתהלך אפילו לפני כל אלו הרחוקים מהשי"ת הנקראים בשם נשים, ועי"ז יש להם תקווה טובה לשוב אל השי"ת ולתורתו, וענין זה מצינו ג"כ אצל אדמו"ר הקדוש

מקורות וביאורים

יב. היינו שאוהבו הוגה בספריו משתדל לקיים עצותיו וללכת בדרכיו.
יג. כי כל מי שבקי בספרי רבינו יכול להיות לו לעזר בנקודת החבר ואף אם ילך לרב או משפיע בברסלב, ידע שהכל עדיין בבחינת נקודת החבר שמקורה בנקודת הצדיק, כמובא בליקו"מ סימן לד ז"ל: 'וכל הנקודות הללו, היינו הנקודה הנקרא פי ידבר חכמות, וגם הנקודה שיש בכל אחד מה שאין בחבירו הם ענפים להצדיק, שהוא נקודה כללית של כל ישראל לקבל מתחילה מהצדיק, ואחר-כך יקבלו דין מן דין, וכל אחד יקבל מינה וביה'. ועיין לקמן בפרק 'היחס לצדיקים והמשפיעים בברסלב' גודל המעלה לקבל עצה מחכמי חסידי ברסלב, ואין זה סותר לכך שהמקושר לצדיק באמת זוכה לדעת את המעשה אשר יעשה. כי לכל זמן ועת לכל אדם תחת השמים יש רגעים שלפעמים יודע דרכיו ולפעמים נתעלם ממנו, ועל כן הוא זקוק שיתקונוהו בעצה טובה.

יד. חיברו רבי אברהם שטרנהרץ (כוכב לב) נולד בשנת תרכ"ב (1862) ונפטר בכ' אלול תשט"ו (1955), בהיותו בן 93. היה נינו של רבי נתן מברסלב מצד אביו, ונכדו של רבי נחמן ממשערין. נודע בימי ילדותו כעילוי עצום, והיה לאוצר בלום בכל הקשור לתורת ברסלב. היה מגדולי מנהיגי חסידות ברסלב הבולטים בדור הרביעי, וממייסדיה של החסידות בארץ ישראל.

והנורא זל"ה, שאמר בפירוש ג"כ בזה"ל 'כשאני הולך לפניכם, מה יש לכם לדאוג' היינו שרבינו הקדוש והנורא שהוא הוא הצדיק האמת עד סוף כל הדורות, הזהירנו והבטיחנו, שהוא הולך לפנינו אפילו לפני פחותים כמונו בדורות האלה, והוא מתהלך לפנינו תמיד להורות לנו הדרך בה נלך, ומיישר לפנינו את הדרך מכל מיני פחתים וקוצים ונחשים ועקרבים, כי ככחו אז בחייו הקדושים כן כחו עתה, ובודאי שעתה כחו וזכותו הקדוש גדול ביותר ויותר כי גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם, ולכן אין לנו להתיירא ולהתפחד וליפול משום דבר שבעולם הן בגשמיות והן ברוחניות וכו'.

ועיין בפרפראות לחכמה^{טו} (סימן ד אות ד) שכתב כשאדם רוצה לילך בדרך הישר באמת, השי"ת שולח לו במחשבתו דרך והנהגה לעבודת ה', וצריך להאמין שזה דרכו לפי שורש נשמתו וז"ל:

ובודאי כשהצדיק בחיים חיותו אז הצדיק מודיע לו את הדרך, ועכשיו צריך להאמין שכשרוצה באמת לילך בדרך הישר ועושה כל התיקונים הנ"ל בשלימות, אז מה שהשי"ת שולח לו במחשבתו איזה דרך והנהגה לעבודת ה', צריך להאמין שזה דרכו הישר לעת עתה לפי שורש נשמתו. וממילא מובן שכל אחד צריך לחפש את דרכו בקודש בתוך הספרים הקדושים של הצדיק ותלמידיו ז"ל, ובעניינים כאלה שאפשר לו לדבר ולהתיישב עם חבריו, בודאי צריך לדבר עם חבריו כי אולי יקבל מחבריו איזה הארת הדעת בבחינת ומקבלין דין מן דין. וגם צריך בכל פעם גם בביתו, להתבודד ולשפוך שיחו לפני השי"ת ולהתפלל לפניו שיתקן את עצתו, כמבואר כל זה במקום אחר".

וכעין זה כתב במכתבי שמואל (מכתב א) וז"ל:

ובאמת מה שאדם עושה הן בדברים שבקדושה הן עסקי חול, בכל צריך לחפש שאוכל עי"ז יותר להתקרב להשי"ת וזהו כוונת ה'לשם יחוד' שאומרים לפני כל דבר ובפרט הכיסופים והרצון וההשתוקקות

מקורות וביאורים

^{טו}. חיברו רבי נחמן גולדשטיין רבה של העיר טשערין, התפרסם בצעירותו לגאון ומעמיק, ובעודו צעיר מבן 20 כבר הוכתר לרבה של העיר טשערין. נולד בשנת תקפ"ה, ונפטר ב"ג אדר בשנת תרנ"ד בעיר טשערין.

זה הנשמה של הדבר והמעשה בפועל זה הגוף, עכ"פ כשהוא מחפש אחריה גם היא מחפשת אחריו והנשמה מתקרבת אל האדם ומלמדת אותו עצות היאך הוא יכול לזכות.

והערה את מקורו בליקוטי הלכות (הלכות נטילת ידים, הלכה ו אות מו) וזה לשון קודשו:

ועתה בא וראה זה מצאתי במדרש חזית שיר השירים מגודל מעלת הרצון שזוכין ע"י הידים שהם הרמזים שיש בים החכמה כנ"ל. וזה לשון המדרש שיר השירים (קפיטל ו פסוק ד) יָפָה אֶת רַעֲיָתִי כְּתָרָצָה. כשאת רוצה כד את בעיא לית את צריכה בעיא מכלום, מילף מכלום מי אמר להם להביא עגלת בקר לטעון המשכן לא מהון ובהון וכו', עד כאן לשונו. ושים לבך היטב לכל דיבור ודיבור מדברי המדרש הקדוש הזה. כמה וכמה הוא מפליג במעלת הרצון דקדושה של ישראל עם קדוש שכשרוצים באמת רצונות דקדושה להתקרב להשי"ת אינם צריכים עוד לבקש משום אדם וללמוד ממנו. רק הרצון בעצמו יודיע לו מה לעשות לגרום נחת רוח להשי"ת. כמבואר במדרש הנ"ל כשאת רוצה, כד את בעיא לית את צריכה בעיא מכלום מילף מכלום וכו'.

ועיין לקמן (שם סעיף נו) שכתב שע"י שבקי בדברי רבו יוכל למצוא דברי תורתו הקדושה בכל השיחות שבעולם עד שילמד ויבין מהם חכמות ועצות אמיתיות להתקרב לעבודתו יתברך וזה לשונו:

ובודאי אין כוונתו שיסתפק בזה לבד במה שילמד מכל אדם ולא ילמד מרב כלל, כי הלא כבר הזהירונו רבותינו זכרונם לברכה 'עשה לך רב וקנה לך חבר'. ואמרו שכל מי שאינו משמש תלמיד חכם אפילו קרא ושנה וכו' הרי זה עם הארץ. וכמה וכמה הפליגו רבותינו זכרונם לברכה לילך ולבקש רב וחכם אפילו במרחקים וכל החכמים שבעולם כולם קיבלו מרבם שקיבלו מרבם עד רבי הראשון שהוא משה רבינו עליו השלום. אך כוונת התנא הוא איזהו חכם שכבר קיבל החכמה כראוי מרב האמיתי עד שראוי לקרות אותו גם כן בשם חכם הוא הלומד מכל אדם, היינו כשקיבל מרב בחינת הרמזים הנ"ל, כי מי שקיבל חכמת רבו כראוי ע"י שהבין הרמזים שלו אזי הוא יכול ללמוד מכל אדם ולהבין מכולם רמזים להתקרב להשי"ת. וכמו שכתב אדוננו מורנו ורבינו זכרוננו לברכה (בהתורה ויהי מקץ זכרון סימן נד) שהשי"ת מצמצם את עצמו מאין סוף ועד אין תכלית ומרמז לכל אחד רמזים בכל יום להתקרב לעבודתו ע"י כל מחשבה דיבור ומעשה וכו'. אבל להבין כל זה צריכין להיות בקי מאד בדברי התורה

שקיבל מרבו עם הרמזים שבהם. ואז יוכל למצוא דברי תורתו הקדושה בכל השיחות שבעולם עד שילמד ויבין מהם חכמות ועצות אמיתיות להתקרב לעבודתו יתברך.

וכל הנ"ל עולה יפה עם המובא בליקוטי מוהר"ן (סימן קלז) וז"ל:
חלקי ה' אמרתי לשמור דבריך (תהלים קיט) היינו שהחלק אלקי ממעל
שיש לי, אומר לי ומלמד אותי לשמור דבריך.

וכן כתב בליקוטי מוהר"ן (סימן קלח) וז"ל:

"לך אמר לבי בקשו פני" (תהילים כז) פירש רש"י: בשליחותך כי עיקר
האלוקות בלב, כמו שכתוב (שם עג): 'צור לבבי' כמבואר אצלנו במקום
אחר (לעיל בסימן מט) ומי שהוא 'בר לבב' (שם כד), בבחינת (שם קט): 'ולבי
חלל בקרבי', יוכל לידע עתידות, ע"י מה שהלב אומר לו, שהוא דברי
ה' ממש וזהו 'לך אמר לבי בקשו פני', 'לך בשליחותך' כנ"ל כי מה
שהלב אומר, הם דברי ה' ממש כנ"ל, והבן.

ועיין עוד בהשתפכות הנפש (אות א) וז"ל:

ולאו כל אדם זוכה למצא דרכו המיוחד לו לפי שורש נשמתו לשוב
בו להשי"ת, ועל זה צעק דוד המלך, עליו השלום, בַּמָּה יִזְכֶּה נַעַר אֶת
אֲחָיו (דייקא) לשמור כדבריך, וגילה לנו אדוננו מורנו ורבינו הקדוש,
זכר צדיק לברכה, שע"י אמירת תהלים ישפיע לו השי"ת חכמה ובינה
ודעת להשיג מעצמו דרכו המיוחד לו דייקא לפי שורש נשמתו מה לו
לעשות בזה העולם עד שיזכה עי"ז לתשובה שלימה.

גם צא וראה מה שכתב בספר המדות (אות דעת חלק א אות יד):

כשאדם רוצה לידע איך להתנהג באיזה דבר, יפתח ספר ויבין איך
להתנהג.

ובמקום אחר כתב (שם אות ממון חלק א אות עג):

מי שהוא שונא ממון, מלמדין אותו מלמעלה הדרך, שילך בה.

עיקר הצדיקים שבדור

כבר כתבנו בריש מאמרנו, שידוע ומקובל בחסידות ברסלב מקדמת דנא שרבינו הקדוש הוא הצדיק והרב שבדור עד ביאת משיח ותלמידיו הקדושים הם החכמים והצדיקים שבדור. וכעת נבאר מעט ענין הצדיקים הנ"ל, כי ראשית יש לברר מי הוא זה ואיזה הוא הראוי לקבלת התואר צדיק, ושנית צריך לידע מה תפקידם של אותם צדיקים בעולם, ומה היחס שאמורים לתת להם, ובסופו של דבר מה לקבל ומה לרחק.

והנה ביאר לנו רבי נתן בליקוטי הלכות (הלכות ברכת השחר, הלכה ה אות ו) את עיקר המושג צדיק וזה לשונו:

בכל דור ודור עיקר הצדיקים והיראים שבכל דור הם אותן שנתקרבו ונקראו על שם הצדיק האמת שבדור וכמו שאמרו רז"ל (סוטה כב) אפילו קרא ושנה ולא שימש תלמידי חכמים הרי זה עם הארץ וכו'.

ובמקום אחר כתב שעיקר שם 'תלמיד חכם' הוא המקורב לצדיק האמת (הלכות בשר וחלב, הלכה ה אות ז), וזה לשונו:

עיקר שם תלמיד חכם הוא מי שמקורב להחכם והצדיק האמת כי על שם זה נקרא תלמיד חכם שהוא תלמיד של החכם שהוא הצדיק האמת ולהיפך עמי הארצות נקרא מי שלא שימש תלמיד חכמים כמו שאמרו רבותינו ז"ל. כי כשאנו מקורב להחכם והצדיק האמת הוא בכלל עם הארץ כי אין לו כח לקבל חכמה שהוא השגת אלקות אפילו אם הוא למדן וחכם ואפילו אם יש לו מעשים טובים כי אל התכלית הנצחי שהוא השגת אלקות אי אפשר לבוא כי אם ע"י צדיקי אמת הנ"ל ותלמידיהם ותלמידי תלמידיהם וכו'.

ובאות ד שם כתב שהמקורב לצדיק האמת אפילו הקטן במעלה יכול לתקן ולקרב את כל הרחוקים להשי"ת וז"ל:

כי זה שמקורב לזה הרבי אמת אפילו אם הוא קטן במעלה מאד יש לו כח לתקן הכל ולקרב כל הרחוקים להשי"ת ולהכניס בהם השגות אלקות, הכל בכח רבו הגדול, וכמבואר בהתורה כי מרחמם ינהגם וכו'. שהצדיק גם אחר הסתלקותו למקום שנסתלק עוסק בתיקון עולם ע"י תלמידיו כי זה עיקר שלימות הצדיק וכו' עיין שם.

צא וראה מה שכתב בהלכות נזיקין (הלכה ה אות יז) שהנלוים לצדיק האמת אפילו יש בהם פגמים הרבה הם בכלל צדיקים מאחר שדבקים לצדיק האמת וזה תוכן דבריו:

צדיקים הם הנלווים להצדיקי אמת היושבים על המשפט הם נכתבין לאלתר לחיים. כי בודאי יעלו אותם הצדיקים אל הדעת דקדושה לחיי עולם. כי אפילו אם יש בהם פגמים כי אין צדיק בארץ וכו', ואפילו אם יש בהם פגמים רבים וקלקולים הרבה מאד הם בכלל צדיקים מאחר שדברים ומתקברים להצדיק אמת כי הדבוק לטהור טהור. כי הצדיקים זה עיקר עסקם לקרב כל הרחוקים המתגעגעים וחותרים להתקרב אל האמת ועליהם נאמר ועמך כולם צדיקים וכו'.

ובספר עונג שבת (עמוד שס) כתב שחכמי וצדיקי הדור הם חסידי ברסלב, וז"ל:

תאמין לי ידידי יקירי חביבי מה שלא הסכמתי לזה עד הנה הוא מחמת אהבתי מאד אליך ולא ידעתי בבירור מה שטוב לך, אולם עתה לאשר שקבלתי המכתב ממך שכתוב שם גודל היסורים והבלבולים שלכם וקשה כח הסבל, לזאת עלה בלבי לאשר שמובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סי' קמ"ג מעלת המקבל עצה מחכמי הדור כי הוא המתקת הדינים וכו' יעיי"ש, ודע ידידי וחביבי כי לפי דעתי בבירור החכמי הדור והצדיקי הדור הם הם החסידי ברסלב יחיו, לזאת נכון הדבר להציע הדבר לפניכם וכאשר הם יסכימו לזה גם אני מסכים ג"כ לזה ובעזרת השי"ת תלך לבטח דרכך ותצליח בכל אשר תפנה. ואבקשך מאד בל תאמר לבני ביתך יחיו מזה שכתבתי לך עתה, כי אין לומר זאת לכל אדם כמובן וכו'.

אחר הדברים האלה, נמצא מבורר בהחלט שצדיקי הדור האמיתיים הם רק חסידי ברסלב, והם בגדר התלמידי חכמים אמיתיים, ומהם יש לקבל עצה ותושיה בעבודת השי"ת.

היחס לצדיקים והמשפיעים בברסלב

כעת נבאר מה היחס הראוי והמקובל מדורי דורות בין חסידי ברסלב לבין אותם צדיקים ומשפיעים הנ"ל. וכן כיצד המשכת דרך רבינו ז"ל נעשית ע"י תלמידיו, וכל תלמידיו במשמע ללא יוצא מן הכלל, וחס ושלום לומר שדעת הצדיק עוברת על ידי תלמיד אחד חלילה, וכמו כמה עשבים שוטים חדשים מקרוב באו אשר מטעים את הרבים באומרם שצדיק הדור חייב להיות בחיים וכו', ומצאו להם ענפים שבורים להיתלות בהם, אלא האמת היא אחת ושפת אמת תכון לעד כי קבלה בידינו שהצדיק שבדורנו הוא רק רבינו הקדוש וכל השאר עד ביאת משיח הם תלמידיו הנאמנים^{טז}.

הנה בליקוטי הלכות (הלכות שלוחין, הלכה ה אות יב) כתב מוהרנ"ת שצריכין להאמין שבודאי נמצא אחד או רבים שהם תלמידיו האמיתיים של צדיק האמת שקיבלו תורתו ודרכיו ועצותיו ורמזיו הקדושים ועי"ז יכולים להחיות את הכל, וז"ל:

וזהו מה שצועק הנביא (ישעיה נז) 'הצדיק אבד ואין איש שם על לב ואנשי חסד נאספים באין מבין כי מפני הרעה נאסף הצדיק'. כי באמת צריכין לחפש את הצדיק האמת תמיד אפילו המקורבין אליו וכו"ל, שיזכו להתקרב אליו ביגיעות יותר ויותר כדי לקבל ממנו יותר ויותר עצות וכו'. כי הצדיק מסתתר בכל פעם מהעולם מחמת קלקולם ונותרחק מהם הרבה עד שקשה להם לקבל ולינוק מאורו הגדול כ"א ע"י יגיעות ובקשה וחיפוש הרבה. וזה גם בחייו מכ"ש אחר הסתלקות לעילא ולעילא, צריכין לחפשו ולבקשו יותר ויותר לסלסל ולחפש בתורתו הקדושה ולילך בדרכיו ואורחותיו הקדושים, ולבקש ולהתחנן הרבה לפני השי"ת עד שיוירד דמעות הרבה עד שישפוך לבו כמים לפני ה' עד שיזכה למצוא ולהשיג פנימיות כוונת תורתו הקדושה שזהו בחי' הצדיק בעצמו. כי עיקר הצדיק הוא תורתו הקדושה ששם גנוז רוח"ק שלו. וצריכין להאמין שבודאי נמצא אחד או רבים שהם תלמידיו האמיתיים שקיבלו תורתו ודרכיו ועצותיו ורמזיו הקדושים שיכולים להחיות את הכל כי אין דור יתום ובודאי לא נסתלק הצדיק עד שהשאיר אחריו ברכה שהם התלמידים האמיתיים שלו שהם בחי' החליפות שלו וכו'.

והיוצא מדבריו, שחייבים להאמין שנמצא אחד או רבים מתלמידיו האמיתיים שיכולים

מקורות וביאורים

^{טז}. ועיין לקמן בפרק 'המסורת בברסלב בענין צדיק הדור', שם יתבאר מהי המסורת בברסלב בענין צדיק הדור וכיצד יש להתרחק מכל השקרים העומדים כנגד זו המסורת.

להחיות את הכל, כאשר תפקידם של אותם תלמידים הוא להאיר את תורת הרבי בעולם, כי שם בתורתו הקדושה גנוזה רוח קודשו, ועל כן ניתן להמשיכה בעולם ולגרום לבירור המדמה אצל כל המקבלים, וכמו שמובא שם בהמשך דבריו:

אבל צריכין לחפש ולבקש מאד מאד את זה התלמיד האמיתי שקיבל דעת רבו כראוי עד שיש בדיבוריו בחינת רוח הקדש, בחינת רוח הבא מן הקדש וכו' (כמבואר בהתורה תקעו הנ"ל) שע"י שמגלה באורי תורתו הקדושים של רבו זכרונו לברכה נתברר המדמה של כל המקורבין, וכל אחד כפי קרובו וכפי בקשתו וחיפושו יותר מתברר אצלו המדמה יותר, שע"ז מתברר ומתחזק יותר אמונת חידוש העולם שזה עיקר קיום העולם.

והנה לא זו בלבד כי גם אותם תלמידים צריכים ללמד את תורת הצדיק באופן זה שגם שאר העם יוכלו לחפשו בתורתו בעצמם. כי כל המשכת אורו של רבינו ז"ל עד ביאת משיח צדקנו היא תיתכן דוקא ע"י ענין זה שיהיו תלמידים שיעשו עוד תלמידים, ודוקא שאלו התלמידים יוכלו גם הם לעשות עוד תלמידים נוספים, וכמובא בשיחת רבינו (בחיי מוהר"ן סימן שעג) וזה לשונו:

אמר, הבעש"ט זכרונו לברכה וכמה צדיקים עשו ותיקנו בעולם מה שתיקנו, ואחר-כך כשנפטרו ונסתלקו נפסק הדבר, היינו ההארה שהאירו בתלמידיהם והחזירו להשי"ת, לא נמשך מדור לדור רק נפסק. על-כן צריכין לעשות דבר שיהיה לו קיום לעד. וכן דיבר עוד פעם אחת שצריכין להשאיר תלמידים שאלו התלמידים יעשו תלמידים אחרים, וכן התלמידי תלמידים יאירו להלן יותר ויותר וכן לדורי דורות.

וכאמור לעיל, מבואר בדברי מוהרנ"ת (שם בהלכות שלוחין) 'שודאי נמצא אחד או רבים מתלמידי האמיתיים שקיבלו תורתו ודרכיו ועצותיו ורמזיו הקדושים שיכולים להחיות את הכל', והנה ממה שכתב "אחד או רבים", נראה מפורש שלא תיתכן מציאות שאור הצדיק יעבור רק דרך תלמיד אחד, שהרי כתב אחד או רבים.

וכן היה מאז ומעולם, שהתורה עברה ע"י שמשה לימד בבית דינו לשבעים זקנים, ואלעזר ופנחס ויהושע למדו ממשה ומסרו לעם, כמובא בהקדמה ליד החזקה ברמב"ם. וכן היה בגדולי תלמידי רבינו שעשו תלמידים, וכמו שידוע שמלבד רבי נתן היו לרבינו ז"ל עוד תלמידים יקרים שהמשיכו אורו בעולם, שהרי גם לרבי שמואל אייזיק היו תלמידים, וכן לרבי יודל ורבי נפתלי היו תלמידים, ואף אותם תלמידים עשו תלמידים נוספים אחריהם.

ומה שכתב (שם) שתלמידי הצדיק הם "אחד או רבים", אין לדייק מכך שיש מציאות שהמשכת הצדיק תהיה דייקא ע"י תלמיד אחד שהוא בלבד יודע את דעת הצדיק, אלא שכתב זאת לחזק את מה שכתב מיד בהמשך - שאין דור יתום ובודאי יש השארה לצדיק ולא יתכן שלא השאיר לפחות תלמיד אחד שיגלה תורתו בעולם. והאמת היא שתלמידים רבים יש לצדיק וכן היה בכל דור מיום שבו ניתנה תורה^י, ואפילו שיהושע היה 'התלמיד' של משה (עפ"י ציווי השי"ת), אעפ"כ שאר הזקנים ופנחס ואלעזר וכל העם גם הם היו תלמידיו וקיבלו ממנו תורה שבע"פ, רק שיהושע נבחר להנהיג את העם בפועל ולהכניסם לארץ ישראל כיוון שהיה מקושר יותר מכולם למשה וזאת בגלל שהיה מסור ולא מש מתוך אוהלו.

וכן היה אצל מוהרנ"ת שעלה ונתעלה על כולם כי היה בבחינת יהושע אשר לא מש מתוך האהל, והוסמך ע"י רבינו להנהיג את אנ"ש^י ולהמשיך את אור רבינו בעולם לדורי דורות, וכמו שאמר רבינו^י שצריכים להחזיק טובה לרבי נתן, שאילולי הוא לא היה נשאר עלה אחד מספריו.

ומה שמוהרנ"ת הסמיך את רבי נחמן מטולטשין, לא עשה זאת בשביל להסמיך 'אחד' דייקא שממנו תעבור כל מסורת ברסלב, אלא הסמיכו להיות המוציא ומביא בכל ענייני רבינו, הן בלהעלות את הכתבים על מזבח הדפוס, והן בקרוב התלמידים שהיו מתי מספר^י.

מקורות וביאורים

- יז. כמבואר בהקדמת הרמב"ם לספרו שמבאר כיצד עברה התורה מדור לדור.
- יח. כמובא בפרפראות לחכמה (ח"ב סימן ז אות כו) וז"ל: 'אמר המחבר שמעתי מאבי ז"ל ששמע מגדולי המקורבים של רבינו ז"ל, שהבינו מרמיזותיו הקדושים של רבינו ז"ל, שבזה המאמר הקדוש סמך ידיו על הר"ר נתן ז"ל שהוא יהיה המוציא והמביא בכל ענייני הקדושים של רבינו ז"ל לאחר פטירתו, כמו שראינו בעינינו שכן היה שכל עיקר קיום השארתו הקדושה של רבינו ז"ל לנצח היה רובו ככולו כמעט רק ע"י הר"ר נתן ז"ל כידוע'.
- יט. חיי מוהר"ן סימן שסט.
- כ. עיין שש"ק חלק ה-עג שכתב: 'החלום המובא בחיי מוהר"ן סימן צא, עיין שם, סיפרו רבינו לרבי שמעון משמשו ז"ל, אחר שנכנס ובא לחדר רבינו ופגשו בוכה בדמעות שליש בכיה רבה כזו עד שנרטבה ריצפת חדר רבינו ונשמע קול דבקות נעלי רבינו בדמעות הרבות שהזילם רבינו, כי ראה רבינו ברוח קודשו כל היסורים שיעברו על אנשי שלומנו ברדיפות עצומות ועניות מופלגת עד שלא ישארו מהם כי אם חמשה אנשים בלבד לרוב ההתנגדות והמחלוקת והרדיפות שישבלו, ואכן כך היה שבעת המחלוקת הגדולה לא נשארו דבוקים במוהרנ"ת ז"ל בשלימות כי אם חמשה אנשים בלבד. והיו אנשי שלומנו מונים אלו החמשה, הראשון הלא הוא בנו רבי יצחק ז"ל ורבי נחמן מטולטשין ורבי מרדכי המכונה "מרדכי לא יכרע ולא ישתחוה". ורבי נתן בן רבי יהודה בעל קונטרס הצרופים ז"ל, המכונה רבי נתן בן רבי ליבלי ראובנס. ורבי אפרים בן רבי נפתלי ז"ל, כי שאר אנשי שלומנו לא היה בכחם לעמוד בריש גלי עם מוהרנ"ת ז"ל לרוב תוקף ההתנגדות, שהיה בלי גבול והיה בזה כדי סכנת נפשות ממש'.

וכן במשך הדורות כאשר הייתה מצוקה גדולה בברסלב וכמעט נפסק ענין רבינו בעולם ח"ו^{כא}, כעשרים שנה אחרי פטירת רבי נחמן מטולטשין קם הגבר בן איש חי רב פעלים לתורה ולתעודה הרב יצחק ברייטער ז"ל הי"ד, ולקח את המושכות לידיו והנהיג את חסידות ברסלב בפולין^{כב}, הכוונה שלימד לרבים את תורת רבינו והקים חבריא קדישא על שם הצדיק, וגם אז לא היה מנהיג בדוקא, אלא שהיה רק משפיע בבחי' 'חלון' שהאור עבר דרכו.

ועיין בשארית יצחק (עמוד רג) מה שכתב ר' מרדכי יגלניק על הדרך בה עברה חסידות ברסלב וז"ל:

רבינו הקדוש מסר את חכמתו ודעתו למוהרנ"ת וממוהרנ"ת קיבלו מוה"ר נחמן מטולטשין בעיקר וגם שאר תלמידיו ובפרט ר' משה ברסלב, אשר בשנותיו האחרונות גר בטשערין ור' אברהם בנו של ר' נחמן קיבל בעיקר מאביו וגם מר' משה ברסלב ור' שמשון נכד רבינו זצ"ל קיבל מר' משה ברסלב וגם מר' נחמן מטולטשין ור' יצחק ברייטער קיבל מהם ובפרט מר' שמשון והוא החזיק את עצמו כתלמיד של ר' שמשון וממנו נמשך דעת רבינו לרוב אנשי שלומינו בפולניה.

העולה מכאן שענין חסידות ברסלב עבר [וימשיך לעבור] דרך כמה מגדולי אנ"ש, ואין הדבר מסור לאחד יחיד ומיוחד חלילה, ומעולם לא היה כדבר הזה שענין רבינו יעבור דרך משפיע אחד בלבד, ואין צריך לומר שמעולם לא הייתה מציאות כזאת שיהיה תלמיד אחד שרק אליו יתבטלו, אלא שכל מעלתם של גדולי אנ"ש הייתה בכך שהיו אנשים מורמים מעם ובכח בית שכלם יכלו להאיר ולהשפיע בלשון לימודים את דעת רבינו לכל יוצאי תבל ולדרים עליה.

מקורות וביאורים

כא. ועיין בשארית יצחק עמוד קז שכתב שם: 'וגם ההתמרמרות אשר שמענו מכל אנ"ש על האסיפה היתה גדולה מאד מאד, כאשר כמעט כולם הסכימו יחד שאין אחדות בין אנ"ש, וכי אין עוד תקווה לתקנם... כי חובותינו עברו ראש, ממילא אין חכם לתקן כל זאת, ובאיזה דרך להתחיל לתקן כי אם נתפרדה כל החבילה איך אווזין בה לתקנה, לכן כאשר אני שמעתי בהאסיפה את קול 'האוי ואבוי' אודות התפרדות החבילה הקדושה שלנו וגם אהרון לייב התנצל לפני אחר איזה ימים של האסיפה שעתה יעברו זמנים הרבה ולא ידפיסו שום ספר, וגם אנ"ש יהיו וכו' וכו', מאד דאבה ליבי בקרבי וכו'. ע"כ. ובעמוד ר"ד שם ז"ל: 'כמו כן בחורבן של היטלר ימ"ש שהשמיד חצי האומה, שתל הקב"ה והתקרבו לפני המלחמה הראשונה כמה אנשים שעל ידם נשאר האור של רבינו כי הם היו מגדולי הדור אז, הלא הם ר' יצחק ברייטער ור' יצחק קראקובסקי ור' מרדכי הרב מסוקלוב ור' אהרון לייב ציגלמאן. שהם היו הגרעין והם השאירו תלמידים ומהם הגיעו לארץ ישראל. והכותב (ר' מ. יגלניק זצ"ל) זוכר כשבא לארץ ישראל על ראש השנה תרצ"ז (לפני כ-75 שנים) היו כמו שישים אנשים וברוך השם היום באים על ראש השנה לאלפים וזה ע"י שזרעו ושתלו ונשאר האור של רבינו על ידם'.
כב. עיין במכתבי רבי שמשון בארסקי שכתב שרבי יצחק ברייטער ינהיג את ענין רבינו בפולין ואילו תשמעון, רק שלא יטעו אחריו לעשותו מציאות בפני עצמה.

וכן בדורנו כל חסיד ברסלב רשאי לבחור לעצמו משפיע אשר יקבל ממנו חיזוק ודעת בתורת רבינו, ללא שום ענין של ביטול וכדומה, ורשאי אף לא לקבל דבריו בדברים אשר אינם מתקבלים על הלב, ועם השנים יוכל לבחור במשפיע אחר שממנו ישאב את דעת רבינו, כי בכל משפיע מאיר גוון אחר ומעורר נקודה מיוחדת ברבינו, וכשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות. וכמו כן האדם עובר הרבה שינויים בחייו לפי המקום והזמן, ולכן נצרך להארות חדשות ממשפיעים שונים על מנת שיוכל להתקרב לצדיק מהמקום בו הוא עומד באותה העת.

ועל אף כל זאת גם צריכין לדעת, שבאמת זה אינו חיוב כלל שתמיד יהיה מחובר למשפיע כלשהו, כיון שאם יהיה גיבור חיל ויעמול היטב בספרי רבינו, יזכה לראות את רוח הקודש הצפונה בספריו, אשר כל אוצרות תבל גנוזים שם^{כז}, עד שאין עצה ואין דרך שתחסר לו לנפשו. כי כבר הבטיח רבינו שע"י הלימוד בספריו יזכה להיות בעל תשובה גמור, ואמר שמי שיעסוק בספריו בלי קנטור ונצחון ויסתכל בהם בעין האמת, יהיו נבקעין אצלו כל גידי קשיות לבבו. ובפרט שלא יסיר מלבו שגם הוא תלמיד רבינו המחויב להשקות לעדרים מאורו של הרבי ולא יהיה בבחינת 'עץ יבש', ובכך יתקיים רצון רבינו שאמר שהתלמידים יעשו תלמידים^{כח}.

וכעת מבואר הקשר בין שני הדברים שנאמרו באותה שיחה בחיי מוהר"ן (סימן שעג)^{כח}, שבתחילה הודיע שם שההארה שהאירו הבעש"ט ושאר צדיקים בתלמידיהם לא נמשכה מדור לדור רק נפסקה אחר שנפטרו, וסיים שצריכים להשאיר תלמידים שיעשו תלמידים,

מקורות וביאורים

כג. ועיין בהלכות הרשאה (הלכה ה אות טו), שם כתב שדוקא כאשר האדם הוא רחוק מהצדיק האמת אזי מחויב הוא לסלק את חובו ע"י תלמידיו. ומשמע מכאן שאם אינו רחוק אזי בהכרח שיוכל לקשר עצמו לצדיק לבדו, וכדברינו לעיל שבדאי ישנם זמנים בהם לא יחפוץ לקבל משום תלמיד, ואדרבה ישקיע כל כחו בהתקשרות לצדיק לבדו. וזה לשונו שם: 'ולפעמים האדם רחוק מאד מהמלוה הגדול שהוא הצדיק האמת בעצמו ואינו יכול לצאת ידי חובתו לסלק חובו הנ"ל כי אם ע"י שליח שהם שארי צדיקים או כשרים ויראים המקורבים להצדיק המלוה הגדול הנ"ל' עכ"ל, עיי"ש מה שהארין.

כד. כמובא בחיי מוהר"ן סימן שעג (ראה לשונו בהערה הבאה). והרחיב היריעה בספר מדרכי הצדיק לר' מרדכי יגלניק ז"ל (עמוד רפו) וזה לשונו: 'מזה נשמע שעצה בגשמיות שייך רק לנביאים, והיום ניטל מישראל, ורבי צריך בשביל רוחניות וזה גם יש בחסידי ברסלב כי נשאר אחרי הרבי ספריו ותלמידיו ותלמידיו שקיבלו דעתו ואיך ללמוד ספריו והם רק ממשיכים את דברי רבינו כמו שכתוב אצל יהושע, ולא צריך דוקא להכתיר משהו שיהיג בפרסום אלא אדרבה צריך להנהיג העם רק בצניעות למסור מה שקיבלו וכמו שאמר רבינו זצ"ל שרוצה שאלו התלמידים יעשו עוד תלמידים וכן הלאה עד משיח צדקנו'.

כה. וז"ל: 'אמר (רבינו), הבעש"ט זכרנו לברכה וכמה צדיקים עשו ותיקנו בעולם מה שתיקנו, ואחר-כך כשנפטרו ונסתלקו נפסק הדבר, היינו ההארה שהאירו בתלמידיהם והחזירו להשי"ת, לא נמשך מדור לדור רק נפסק. על-כן צריכין לעשות דבר שיהיה לו קיום לעד. וכן דיבר עוד פעם אחת שצריכין להשאיר תלמידים שאלו התלמידים יעשו תלמידים אחרים, וכן התלמידים יאירו הלך יותר ויותר וכן לדורי דורות'.

וכן להלן לדורי דורות, כי דוקא ענין זה שיהיו תלמידים רבים הוא הרפואה לכך שלא יפסק ענין רבינו כמו שנפסק אור הבעש"ט^{כז}. וכמו שידוע שבתקופת הבעל שם טוב הוא היה המנהיג של הדור אשר דרכו ודרך תלמידיו עברו כל התיקונים, ואחריו בא רבינו הקדוש וגילה חדשות^{כח} שהשארית בזה העולם באופן שלא תכבה אש הגדולה היא ע"י שיהיו תלמידים האומרים דבר בשם אומנם ללא שום תוספת או גרעון (כפי שנהגו אנ"ש להעמיד דבריו על דיוקם), ובזה יוכלו להיות עוד תלמידים רבים כמותם, וכן להלן לדורי דורות. ובכך מובן הקשר בין שני הדברים שנאמרו באותה שיחה שם, כי כל מה שימשך אורו הגדול של רבינו ז"ל ולא יפסק כמו שנפסק אורם של שאר הצדיקים לפניו, הוא תלוי דוקא בזה שיהיו תלמידים שעושים תלמידים.

אבל אם חס ושלוש גורעים ומוסיפים השגות חדשות בתורת הצדיק באצטלא של דעת רבינו, הדברים יורדים אלפי מדרגות מדעת הצדיק הצרופה לדעת התלמיד המעורפלת אשר נאחזים שם הקליפות, ואינם יכולים להועיל אלא לפי שעה, אבל אח"כ מתגבר השקר ברמאות יותר גדולה ומקלקל את "התיקונים" שהמשיכו בזה העולם^{כט}, כמבואר כל זה בליקוטי מוהר"ן (סימן קצב) וכן בליקוטי הלכות (הלכות בהמה וחייה טהורה, הלכה ד אות ל) וכמו שיתבאר לקמן^{כט}.

מקורות וביאורים

כו. ועיין מכתבי שמואל (מכתב ט) וז"ל: 'ובאמת הצדיק ר' פנחס מקאריץ ז"ל אמר שלא צריכים להיות רבי וחסידים, רק שיקראו בשם חברים ולדבר יחד בעבודת השם, וגם המגיד הגדול ממעזריטש ז"ל אמר שמה שנעשה רבי הוא עונש לו, וכן אנו רואים שיש הרבה צדיקים גדולים מתלמידי הבעש"ט ותלמידי תלמידיו שבניהם אחריהם לא נעשו רבוע' כמו רבי אלימלך ורבי זוסיא והרב מברדיטשוב והתולדות והמוכח והרבי מלובלין, ושאר הרב'ה, וגם אלו שנעשו מזרעם בוודאי זה מחמת איזה עונש כמו שאמר המגיד על עצמו כנ"ל. ובוודאי ראוי ליתן כבוד ויקר וגדולה וחשיבות לכל תלמידי הבעש"ט ותלמידי תלמידיו, והכל כמו תלמידי תלמידי האריז"ל שנקראו גדולים, אבל הכל לגדולת רבם הבעש"ט ז"ל שהוא הרבי וכולם רק תלמידיו'.

כז. ועיין מכתבי שמואל (מכתב כא) שכתב: 'ומה שאחר הבעש"ט ז"ל נעשו תלמידיו 'רביים' והנהיגו העולם, בוודאי היו צדיקים גדולים ונוראים ז"ע והלכו בדרך רבם הבעש"ט ז"ל (כמו שאנו צריכים לילך עכשיו בדרך רבינו ז"ל ובהתקשרות לרבינו ז"ל) וכל אחד היו לו אנשים ששייכו לו ושיכול לתקנם אבל הכל בכח הבעש"ט ז"ל, אבל מעת שנתגלה דרך רבינו ז"ל אין לנו דרך אחר, אלא דרכו ועניינו, והוא נקרא הצדיק שבדור הזה וכל תיקונינו תלוי אך בו כי הוא כבר הכין רפואות למחלות שנתחדשו בדור הזה דייקא וע"כ אין רפואתנו אלא על ידו'.

כח. ופשוט שמדובר אפילו אם נקרא בפני העולם 'תלמידו של הצדיק האמת', שאם משנה מדבריו ומשיג על דבריו, אזי הוא באמת אינו בגדר "תלמיד" כלל, אלא בגדר "צדיק" בפני עצמו.

כט. בפרק 'חלון או אבן טוב'

תפיסה בדברי הצדיק

כעת נבאר גדר נוסף בענין ההתקרבות לצדיקים בעבור קבלת דעת הצדיק מהם. הנה ידוע שדברי הצדיק עמוקים מיני ים וככל שמקבלים יותר ויותר דעת מבינים גדולת הצדיק ועמקות דבריו, ולפיכך ישנם האומרים שבכדי להבין דברי הצדיק חייבים ללמוד מ'אנשי השכל' היכולים להוריד את דעת הצדיק ולהכניסה בכלים מכלים שונים לאנשי הדור ודורשיו.

אם אמנם שלכאורה יש קצת אמת בדבריהם, שאכן כל תלמיד בתחילת דרכו נצרך להדרכה מסויימת לבל יפול בבורות נשברים, אבל לא בדא תליא מילתא, כי אף שלהבין את דברי הצדיק צריך להיות בעל שכל גדול, עיקר הדעת והשכל האמיתי מקבלים ע"י התקשרות ואהבה לצדיק, וכדאיתא בליקוטי הלכות (הלכות ק"ש, הלכה ד סימן ה), שהתפיסה בדברי הצדיק אינה תלויה בתיקון הברית ותיקון דעת הלומד, אלא **בביטול אל הצדיק**, שאז מצטייר לו האור לטובה בכלים נאים.

ועיין בליקוטי מוהר"ן (סימן קלה) שהתקשרות פירושה **אהבה לצדיק** שיאהב את הצדיק אהבת נפש יותר מאהבת נשים, וע"י כן יוכל לקבל מאור הצדיק הרבה יותר מכל תלמיד חכם אחר שאינו מבוטל לצדיק **אף אם יהיה גדול ככל שיהיה**, וכדאיתא להדיא במכתבי שמואל (מכתב פד) שע"י שנכלל בצדיק מקבל את האור בכלים נקיים של הצדיק ואז יכול לראות יותר משאר צדיקים אחרים, והצדיק עושה לו נשמה חדשה בתורתו עיין שם באריכות^ל, וזה פירוש של 'תפיסה בדברי הצדיק', שתופס הדברים לפי דרגתו ולפי הנצרך לו כדי שתהיה יראתו לחיים, היינו שיהפך לו הלימוד להתקשרות ואהבה לזה הצדיק.

מקורות וביאורים

ל. וזה לשונו שם: 'וכן מה שמביא רבינו ז"ל בתורה ל'ו בקרוב עלי מרעים', שכל זמן שלא זכה לתיקון הברית בשלימות אין לו שום תפיסה בדברי הצדיק והוא בבחינת פושעים יכשלו בהם. ומקשה מוהרנ"ת ז"ל בליקוטי הלכות הל' ק"ש הלכה ד' 'ואם כן נפל פיתא בבירא. מי יכול לומר שזכה לתיקון הברית בשלימות, וכל רפואות הנפש הוא דוקא ע"י תורת הצדיק, ומה יכול לעשות, ומשיב שם שהעיקר תלוי שידע מצבו כי מוחו אינו בשלימות והוא בבחינת בהמה ויבטל שכלו ודעתו (בלא קושיות) להשי"ת והתורה והצדיק האמת ואז הצדיק האמת מצמצם לו האור בכלים נקיים של הצדיק (כי נכלל בהצדיק, כי הוא אינו כלום רק מה שהצדיק מצווה לו) ואז זוכה לאור התורה ומקויים בו וצדיקים ילכו בהם (ובאמת הוא, כי אם אינו משליך שכלו ונותן מוחו וליבו ושכלו ודעתו להצדיק אז רק רואה קלקולו ומה שרואה בתורה הוא בבחינת פושעים יכשלו בהם כמו אחר וירבעם שנופלים ב"אוש בבחינת נתן עיניו בו ונעשה גל של עצמות. אבל כשנותן מוחו ומבטל את עצמו להצדיק לגמרי אז הוא בבחינת בהמה טהורה (אעפ"י שהיא נבלה וטריפה מעוונות ותאוות, אבל לא בהמה טמאה שזה חכמות ומינות וקושיות ח"ו) שכותבין עליו ספר תורה תפלין ומזוזות ונכלל בהם ונעשה כמזהם קדוש וטהור, אז הצדיק מצמצם לו אור השי"ת בכלים שלו (ואז יכול לראות יותר משאר צדיקים אחרים

והעולה מן האמור שכל שאדם יותר מקושר בצדיק קטן כגדול, הוא הבעל שכל האמיתי אשר יכול להבין דברי הצדיק בבחינת צדיקים ילכו בם, ולא כאחרים שאינם מקושרים באמת שאצלם נהפך לבחינת ופושעים יכשלו בם.

וכידוע ומפורסם מכמה גדולי תורה בעלי שכל שלמדו ושנו בדברי רבינו והפכו את הקערה על פיה וגרמו חורבן והרס נורא, וכל זה מחמת שלא למדו בתמימות ופשיטות עם רצון אמיתי להתבטל לצדיק ועל כן נהפך להם מאור לחושך ולא נצטייר להם האור לטובה, וכדאיתא בהקדמה לליקוטי מוהר"ן שרק מי שיתבונן בספרי רבינו בעין האמת^{לא} יועילו לו הדברים.

ואף שאמנם אנשים שהם באמת בעלי שכל ומוח גדול עם יכולות הבנה מהירה כבזק, מן הסתם גם מסוגלים יותר להבין את דברי הצדיק^{לב}. אך כל זאת בתנאי שיהיו מבוטלים לצדיק באמת, שזה קושי גדול מאד לבעלי שכל, כי צריך להשליך כל שכלו וחכמתו מנגד על מנת לקשר עצמו לצדיק וכל זמן שנשאר אצלו משכל עצמו אינו נקרא מקושר לצדיק באמת^{לג}.

על פי האמור נמצא שבעלי שכל גדול שהשליכו את כל שכלם וחכמתם מנגד וקיבלו שכל ודעת חדשה מהצדיק הם לכאורה מתי מספר. אמנם ודאי שאין דור יתום, ובודאי שבכל דור ישנם תלמידים בעלי שכל שזכו להיות מקושרים בצדיק באמת, ומצוה גדולה להידבק בעפר רגליהם, ואין מחייב כלל שיהיו מפורסמים או בעלי מעמד כל שהוא, וכמו שמצינו בהרבה מאנ"ש שהיו בעלי שכל גדול וזכו להיות מקושרים באמת, ואף שהיו גם כאלה שקיבלו פרסום גדול בנוסף להיותם צדיקים גדולים באמת, אך ודאי שאין הדבר תלוי בזה וכנ"ל.

מקורות וביאורים

שמצמצמים האור בכלים שלהם ולא קדושים כמו הצדיק האמת ודי למבין) ועושה לו נשמה חדשה בתורתו למעבד נשמתין חדתין וכו' שלא טעמו טעם חטא נשמה חדשה ודי למבין'.

לא. היינו ברצון שלם וביטול גמור.

לב. וכדאיתא בחיי מוהר"ן (סימן שכ) שמן הסתם מי שיכול ללמוד ביותר מסוגל ביותר.

לג. וכדאיתא בליקו"מ (סימן קכג), שצריך לסלק דעתו כאילו אין לו שום שכל בלעדי אשר יקבל מהצדיק והרב שבדור, וכל זמן שנשאר אצלו שום שכל עצמו, אינו בשלימות ואינו מקושר להצדיק.

חלון או אבן טוב

עתה נבאר כיצד נהגו וכן כיצד צריכים לנהוג אותם צדיקים ומשפיעים בחסידות ברסלב. וכאמור שתלמידי רבינו הקדוש הם הם החכמים והצדיקים שבדור אשר יש להתאבק בעפר רגליהם. אעפ"כ עם כל זאת תלמידי רבינו מעולם לא נטלו כתר כבוד ושררה לעצמם אלא היו מעבירים את דעת רבינו בשלימות ללא שום גרעון וחסרון, והיו בבחינת 'חלון' שהאור עובר דרכו, ומעולם לא דימו בנפשם שכבר זכו לבחינת 'אבן טובה' המאירה ומחדשת מעצמה ומדעתה הנהגות חדשות. ועפ"י רוב אותם אלה שעשו במה לעצמם להנהיג ולמשול על עם דל בחינם, נמצאו מהפכים דברי אלהים חיים ומעלימים אורו של רבינו ומשבשים את עצותיו^{לד}.

וכתב גאון עוזנו ותפארתנו מורנו רבי נתן מברסלב זיע"א, בליקוטי הלכות (הלכות סימני בהמה וחיה טהורה, הלכה ד אות ל) שרק הצדיק הגדול במעלה שהוא נקודת האמת שבין הצדיקים יכול לבטל את השקר לגמרי, וכל שאר הצדיקים יכולים לעשות כן לפי שעה, וגם זה גורם קלקול בסוף, וזה לשון קודשו:

כי יש כמה צדיקים אמיתיים וכולם אמת. אבל יש צדיק שהוא בחינת נקודת האמת שבין הצדיקים שהוא עיקר עצם האמת בחינת אבן טוב שהוא עיקר האור המאיר האמת בכל העולמות וכל מי שצריך לקבל אמת צריך לקבל ממנו. כי שאר כל הצדיקים מכל שכן שאר הכשרים והעולם כולם הם בחינת חלונות אצלו (כמו שכתוב במקום אחר שיש באמת בחינת אבן טוב וחלון עיין בסימן קיב). ועל כן האמת של שאר הצדיקים אינו יכול להכניע לגמרי את השקר, כי אע"פ שהם מכניעים ומבטלים לפעמים איזה שקר הוא רק לפי שעה, אבל אחר כך מתגבר השקר בשקרים ורמאות יותר ומקלקל זה התיקון והאמת שהמשיך זה הצדיק בעולם. ולפעמים מתגבר אחר כך הסטרא אחרא והשקר ע"י האמת של זה הצדיק יותר ויותר,

מקורות וביאורים

^{לד}. ולמשל בשנים האחרונות חדשים מקרוב באו ולקחו את עצת הוידי דברים המובאת בליקוטי מוהר"ן (סימן ד) ואמרו שיש להתוודות לפניהם, כי דמו בנפשם שכבר זכו להיות בגדר התלמיד חכם שהוא שורש המלכות הנכלל באין סוף בשלימות, ולא העלו צל של ספק בדעתם שאולי הם בגדר פחות מעט מכך היכול לעשות ההפך ולפגום ממש. וכן כתב רבי לוי יצחק בנדר ז"ל שעצת הוידי המובאת בליקוטי מוהר"ן שייכת אך ורק לפני צדיק האמת שזה רבינו הקדוש היכול לתקן כל נפשות ישראל בשורשם, וז"ל: 'לענין וידי דברים לפני הצדיק המובא בליקוטי' מהדגיש רל"ז ז"ל שוידוי זה שייך רק לפני הצדיק האמת שיכול לתקן כל נפש מישראל בשורשה, אבל לאחרים ובודאי לפני חברים מן השורה אסור להתוודות וזה פגם להתוודות לפני חבירו, כי מעלת החברים היא רק כדי להתחזק ביחד עם עצות הצדיק, אבל הוידי צריך להתוודות לפני הש"ת בהתבודדות ובהתקשרות לצדיק. ורבינו שגילה תיקון וידי זה הוא גם בוידי לפני הצדיק, אבל לא לשום אדם יהיה מי שיהיה רק אם הוא במדרגת רבינו ז"ל.

כי יונק מזה האמת ומהפכו לשקריו ורמאותיו עד שדייקא ע"ז האמת הוא מתגבר יותר. וכמו שראינו בחוש כמה פעמים ענין זה וכמו שהזהירו רבותינו ז"ל על זה במשנה 'חכמים היהירו בדבריכם שמה תחובו חובת גלות' וכו' (וכפי פירוש רש"י שם והרע"ב) וכן ראינו כמה פעמים. אבל הצדיק האמת הנ"ל שהוא בחינת נקודת האמת שבין הצדיקים הוא יודע מכל זה והוא צופה ומביט עד סוף כל הדורות כמו שכתב רבינו ז"ל לענין משה רבינו שהיה יודע כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש והוא יודע להמשיך אמת כזה בעולם שאי אפשר לקלקלו בשום אופן.

והנה הלכה זאת היא אחת ההלכות היסודיות בליקוטי הלכות ובחסידות ברסלב בכלל, כי בה מבואר בצורה חד משמעית שאין ורק הצדיק הגדול במעלה שהוא נקודת האמת שבין הצדיקים^{לה} המאיר מעצמו בבחינת אבן טוב יכול להמשיך את האמת בעולם באופן כזה שאי אפשר יהיה לקלקלו בשום אופן, וכל שאר הצדיקים יהיה מי שיהיה ללא יוצא מהכלל הם בבחינת חלון לגביו, דהיינו שתפקידם רק להאיר את אורו בעולם, ולהמשיך את כולם אליו לדבקה בו באהבה^{לו} ולקיים את עצותיו^{לז} על כל אשר יאמר כי הוא זה^{לח}.

אבל אם חס ושלוש יקחו את אור הצדיק לעצמם ולא יאמרו לתלמידים שרק רבינו הוא הצדיק שבדור שממנו לא יהיו חדשות עד ביאת משיח^{לט}, ולא יבארו שבכל מקום שנזכר צדיק בליקוטי מוהר"ן ובליקוטי הלכות הכוונה היא עליו^מ, ושזכה לביטול התאוות ומדות רעות בתכלית הביטול עוד בילדותו, ואחרי שנסע לארץ ישראל זכה למדרגה עליונה שאי אפשר לדבר ממנה כלל^{מא}, ושמגדולתו צריכים לדבר כל היום^{מב}, אם כן

מקורות וביאורים

לה. עיין ליקוטי הלכות (הלכות ברכת השחר, הלכה ה אות מד) שהכוונה היא לצדיק בחינת משה שכולל מכל נשמות ישראל. ועיין מה שאמר רבינו על עצמו בשיחות הר"ן סימן קפה.

לו. עיין ליקו"מ סימן קלה שהאהבה לצדיק היא ההתקשרות בו.

לז. עיין חיי מוהר"ן סימן שכ.

לח. כדאיתא בליקו"מ סימן קכג.

לט. עיין חיי מוהר"ן סימן שו.

מ. כמובא בספר כוכבי אור (חכמה ובינה סימן כא), וכתב שם שמפני דרכי שלום וכבוד אלקים הסתר דבר הזכיר מוהר"ן בספריו בשם 'צדיק' בלבד, ואם אמנם שכל צדיק הדור יש בו בחינת משה משיח אבל בודאי העיקר הוא "העלית על כלנה", שהוא משה משיח בעצמו כנשמע כמה פעמים מפיו בפירוש. גם עיין בכלל התשיעי לח"י כללים (מובא בהקדמת ביאור הליקוטים), שם מבואר שכל ההשגות וההודעות בספר ליקוטי מוהר"ן אשר מדברות מענין הצדיק ותורתו, סובב כוונתו על יחידי הדורות בלבד. ועיין בספר פֶּאֶר לַחֵי רֵאִי, שם נתבאר זה הכלל בטוב טעם ודעת ובתוספת מקורות רבים לענין.

מא. חיי מוהר"ן סימן רלד, והמעין היטב יראה שהשגות אלה שייכות רק ליחידי הדורות.

מב. כמובא בעלים לתרופה מכתב תלט: 'כי רק בזה צריכים לדבר בכל יום ובכל עת ובכל שעה, חוץ מזה הכל הבל וכו'.

יגרמו קלקול לדורות, כיון שתפקיד המשפיעים הוא רק להיות בבחינת חלון שדרכו עובר אורו של הרבי.

וידוע מזקני אנ"ש כשהיו פוגשים חסיד ברסלב ברחוב ומדברים עמו מענין רבינו מיד היה פורץ בבכיות וכיסופים מרוב אהבתו לצדיק, ושם רבינו מעולם לא חדל מלעלות בפיהם^{מג}. ומעולם לא היה כדבר הזה להחליף את הרב בתלמיד^{מד}, והיה תמיד פשוט לכולם שכל אדם גדול וקדוש ככל שיהיה לעולם ישאר בגדר 'תלמיד' להאיר מה שהבין בדברי רבינו, ואין שום חיוב להתבטל לאף אחד, אלא רק לרבינו הקדוש ולעצותיו כדברי רבינו שאמר שרוצה שאלו התלמידים יעשו עוד תלמידים^{מה} עד ביאת משיח צדקנו^{מו}.

ואכן יש להתאבק בעפר רגלי התלמידים ולשתות בצמא את אשר הבינו בדברי הרבי^{מו}, ואף לשמוח בהם לכבדם ולהעריצם, אבל תמיד להיזהר בזהירות יתרה שלא להחליפם ברבינו הקדוש ואפילו לא מעט דמעט^{מח}, שאם כן ידע שבדאי כבר אינו מקושר ברבינו^{מט}, ואף אם נדמה לו שעתה זוכה לעבודות גדולות ונוראות ושהולך בדרך אמת, אעפ"כ ידע בברור שהוא רק לפי שעה, ולבסוף יתגבר השקר ביותר עד שיקלקל את כל האמת שקיבל, כיון שיש לס"א כח לינוק מאמת שאינה מבוררת בשלימות², כי רק האמת של

מקורות וכיאות

מג. ואמר רל"י בנדר זצ"ל שמפורסם של שקר הוא כל מי שתלמידיו מדברים עליו יותר מאשר על רבינו ז"ל (כנשמוע בשיחותיו המוקלטות, וכן הובא בספר 'האמת הנעדרת' ובקונטרס 'על כסאו לא ישב זר').

מד. ואין לכך אפילו מראה מקום אחד מכל ספרי רבינו ורבי נתן עד הדור האחרון או אפילו כעין זה.

מה. ואם נדייק בלשון רבינו נראה שאמר תלמידים שיעשו תלמידים, ולא רבנים שיעשו רבנים או רבנים שיעשו תלמידים, והבן.

מו. כמובא בחי' מוהר"ן סימן שעג ועיין בספר "מדרכי הצדיק" לר' מרדכי יגלניק (מובא בסוף הספר שארית יצחק) שכתב: 'מזה נשמע שעצה בגשמיות שייך רק לנביאים והיום ניטל מישראל, ורבי צריך בשביל רוחניות וזה גם יש בחסידי ברסלב כי נשאר אחר הרבי ספריו ותלמידיו ותלמידיו שיקבלו דעתו ואין ללמוד ספריו. והם רק ממשיכים את דברי רבינו כמו שכתוב אצל יהושע, ולא צריך דוקא להכתיר משהו שינהיג בפרסום אלא אדרבה צריך להנהיג את העם רק בצניעות למסור מה שקיבלו וכמו שאמר רבינו זצ"ל שרוצה שאלו תלמידים יעשו עוד תלמידים וכן הלאה עד משיח צדקנו'.

מז. עיין ענג שבת עמוד נז ובעמוד רעג.

מח. ועיין מכתבי שמואל מכתב כז וז"ל: 'בוודאי הוא פגם להתקרב לאיזה איש אחר, ובפרט שכעת ההסתרה הוא גדול כל כך שאיננו יודעים מהצדיקים שבדור הזה והם נעלמים מעינינו, כי אין לשטות את עצמו שהמפורסמים הם צדיקים אמיתיים, כי אעפ"י שיש הרבה כשרים בישראל אבל צדיק הוא ענין אחר לגמרי ובפרט להנהיג נפשות צריך לידע שרשן וקלקולם ותיקונם וכו'. ובאמת אני צריך להאמין בטוב שיש בכל איש ולדונו לכף זכות ולמצוא טוב אפילו בהגרוע שבגרועים שאין גרוע ממנו. אבל להתקרב ובפרט לקבל מרותו ולהסמיכו לרבי אפילו קצת דקצת, כגון לאכול שירים או לישב על שולחנו או לשמוע חידושי, בוודאי הוא קלקול באמונת ההתקשרות וההתקרבות לרבי שלנו'.

מט. עיין ליקו"מ סימן כג שכתב שם שכל עוד הביטול אינו בשלימות אזי אינו מקושר לצדיק.

נ. כמובא לעיל בהלכות סימני בהמה וחיה טהורה, הלכה ד אות ל.

רבינו הקדוש מבוררת באופן שאין שום יניקה לס"א^א, כי כשלא מקבל ישירות מרבינו לא יצטייר לו אור התורה לחיים ותורת הרבי תהיה סם מוות בשבילי^ב, דהיינו שיוציא כל מיני פשטים ודיוקים עקומים שמעל מאתיים שנה מאז פטירת רבינו לא נאמרו שיבושים כאלו, ואף שהיו בברסלב משפיעים גדולים ועצומים, מעולם לא טעו לעלות כן במחשבתם, מפני שהרבי צייר להם את אור תורתו בכלים נאים, כיון שתמיד היו מבוטלים רק אליו.

ועיין במכתבי מוהרנ"ט שקיבל מענק שבענקים רבי נתן זי"ע, היחיד שרבינו סמך ידיו עליו להמשיך תורתו בעולם שכתב שנים רבות אחר הסתלקות רבינו שקבלה בידינו שרבינו הוא צדיק הדור גם בימינו^ג וכן עד ביאת משיח וכמו שאמר רבינו בפירוש^ד.

ואין כאן המקום להאריך בראיות ברורות על מה שכל גדולי אנ"ש במשך שנים צעקו מרה על דבר הנגף אשר נפל בימינו שמהפכים דברי אלהים חיים ואומרים לטוב רע ולרע טוב. אבל הבחירה עומדת על מקומה והחפץ באמת לאמיתה ירבה בתפילות ובכיות להשי"ת, ועיין בספרי רבינו ותלמידו בעין האמת ובסוף יזכה שהשי"ת יאיר לו את הדרך^ה, ויזכה להידבק ברבינו באמת אמן כן יהי רצון.

מקורות וביאורים

- נא.** כמבואר שם כל זה.
נב. עיין ליקוטי הלכות, הלכות קריאת שמע, הלכה ד.
נג. עיין מכתבי מוהרנ"ט מכתב א.
נד. עיין חיי מוהר"ן סימן שו.
נה. ואם יחפש להצדיק את עצמו ביחד עם הרבנים שמכיר ויתברר רק עם אנשים שחושבים כמוהו, ישאר כל ימיו בטעות, כי בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכים אותו.

המסורת בברסלב בענין צדיק הדור

כעת נביא מעט מן המקורות שצדיק הדור בימינו הוא רבינו הקדוש רבי נחמן מברסלב:

כי הצדיק האמת שבדור הוא המקיים את כל העולם בדורו, עד הסוף. ועליו נאמר 'זרח השמש ובא השמש', עד שלא שקעה שמשו של זה, זרחה שמשו של הבא אחריו, וכבר דיברנו בזה שקודם שבא שמואל אחר עלי [הכהן], כמעט שקעה השמש, דהיינו שכמעט נחרב העולם ונשקע האור לגמרי. אך שמואל הנביא האיר השמש וקיים העולם אחר עלי הכהן. וכן בכל דור וכאשר ראינו בעינינו גם בדור הזה. שאני העני והאביון כל ימי גדלתי בין החכמים. והייתי מתאבק בעפר רגליהם. וידעתי שבימינו כמעט כבר נשקע האור הקדוש של הבעל שם טוב זכר צדיק לברכה. ועד שלא שקעה שמשו זרחה שמשו של אדוננו מורנו ורבינו הקדוש זכר צדיק לברכה. מה אומר מה אדבר מה שיש בלבי בזה.

(עלים לתרופה מכתב רנג)

סיפר רבי מרדכי בארברניצער, פעם כשנסעו מאנ"ש לקיבוץ על ראש השנה באומאן, נשאלה ביניהם באמצע נסיעתם השאלה המפורסמת, מדוע אין לנו 'חסידי ברסלב' רבי כשאר החסידים, וכל אחד מהנוסעים אמר טעם אחר, נסע עמהם אז גם איש פשוט אחד שהתפרנס מעשיית אוכפים ופרסות לחמורים וסוסים, הנקרא 'רימר' בלע"ז, נענה אף הוא ואמר, נגד האמת הגדולה שהיתה ברבינו מי הוא כיום שיכול לקום ולומר על עצמו 'אני הרבי'? ומילים נוקבים אלו שיצאו מפי איש פשוט, הדהימו את הנוכחים בפשטות אמתותם, וקיבלו כולם את דעתו.

(שש"ק חלק ד-תנ)

אך לידע כל זאת ולקבל חיות וקיום עי"ז הכל הוא ע"י הצדיק האמת צדיק יסוד עולם המקיים את העולם בבחינת אלמלא מלחא לא הוי עלמא יכיל למסבל מרירותא, מה אשיב לה' כל תגמולוהי עלי שזכיתי לידע מכל זה בברור אף שקשה מאד להודיע לכם כל זה כאשר הוא בלבבי, אעפ"כ מעט דמעט שאתם תופסים מזה בשבילכם ולבכם כל חד כפום מה דמשער בליבה הוא טובה גדולה לפניכם לפי כל אחד ואחד בעולם הזה ובעולם הבא להתקרב ולהתדבק בהשי"ת בכל יום ובכל עת מכל מקום שהוא בין בטיבו בין בעקו חס ושלום. בין בעליה ובין בירידה, ביום ובלילה בשכבו ובקומו בבית ובשוק, בין כשאין יודעים כלל היכן

הוא אם הוא בחינת עייל אם הוא בחינת נפיק, והוא רק תועה כשה אובד וכו' וכו', מכולם יכולים לזכור שתהילה לאל אנו מאמינים בהשי"ת ובמשה עבדו ובצדיקי אמת שבכל דור, ובפרט בהצדיק האמת שמאיר בדור הזה עד עולם.

(עלים לתרופה מכתב שלט)

ובפרט שתהילה לאל בחסדו הגדול הכל גנוז וצפון חתום ומשומר אצל הראש בית האמיתי ובכחו הגדול עדיין יש לי תקוה לכל טוב אמיתי וניצחי רק חזק ואמץ מאד לשמוח בכל זה בכל השנה כולה, ובאלו הימים הקדושים אלול ותשרי ביותר ויותר.

(עלים לתרופה מכתב שכ)

כי השי"ת הקדים רפואה למכתנו האנושה כי כבר היה אדוננו מורנו ורבינו זכרנו לברכה בעולם וצדיקים במיתתן קרויים חיים כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה ועדיין עומד ומתפלל עלינו ודבריו חיים וקיימים ומחיין אותנו גם עתה לנצח רק השמר לך לבל יזקינו בעיניך כלל כי נובעים מפי הזקן שבזקנים שהתפאר עצמו שהוא זקן ויניק וכו'.

(עלים לתרופה מכתב רפא)

ותודה לאל יש לנו במה לשמוח כאשר כבר דיברנו הרבה בזה, אבל צריכין לחזור זאת בכל יום, כי לא דבר ריק הוא, כי עיקר חיותנו הנצחי וקדושת יהדותנו תלוי בזה, להחיות עצמנו בכל עת בקדושת תורתנו, שזכינו ע"י אדוננו מורנו ורבינו זכרנו לברכה, אור האורות אשר קרבינו אליו יתברך כל אחד ממקום שהוא, והוא רבינו הוא מורנו בעולם הזה ובעולם הבא לנצח. אשרינו מה טוב חלקנו וכו', ואין פנאי עתה להאריך בזה, רק באתי כמזכיר ואתה תזכיר עצמך ותשים לליבך את אשר שמעת כבר ותבין מרחוק נפלאות חסדיו יתברך עימנו עד אין חקר ומספר, ברוך ה' אשר לא עזב חסדו ואמיתו מעמנו גם בדורות הללו, כי גם עתה אין הדור יתום ע"י השארתו וכו', כמבואר על פסוק נחל נובע וכו'.

(עלים לתרופה מכתב שעג)

והיום למדתי המאמר הקדוש 'העיקר והיסוד שהכל תלוי בו להתקשר להצדיק שבדור ולקבל דבריו על כל אשר יאמר כי הוא זה דבר קטן ודבר גדול' וכו'. וכבר מונח כלל בידינו אשר כעת הוא הצדיק שבדור אדוננו מורנו ורבינו זכר צדיק וקדוש

לברכה, ויש בזה דיבורים הרבה לבאר, יזכנו ה' לדבר בזה פנים אל פנים, כן נזכה לקיים דבריו החיים והקיימים קטן וגדול, כי על זה נאמר מקרא שכתוב במשלי, מכל משמר נצר נפשך [לבך] וכו' כי ממנו תוצאות חיים. וכבר אמר רבינו זכרנו לברכה אשר כל מה שמצוה לעשות אפילו דבר קל תולה בזה תיקון נפשותינו ונשמותינו בעולם הזה ובעולם הבא וכו' וכו' עד הסוף, כן נזכה לקיימם.

(מכתבי מוהרנ"ט מכתב א)

ומה שאחר הבעש"ט ז"ל נעשו תלמידיו 'רביים' והנהיגו העולם, בוודאי היו צדיקים גדולים ונוראים זי"ע והלכו בדרך רבם הבעש"ט ז"ל (כמו שאנו צריכים לילך עכשיו בדרך רבינו ז"ל ובהתקשרות לרבינו ז"ל) וכל אחד היו לו אנשים ששייכו לו ושיכול לתקנם אבל הכל בכח הבעש"ט ז"ל, אבל מעת שנתגלה דרך רבינו ז"ל אין לנו דרך אחר, אלא דרכו ועניינו, והוא נקרא הצדיק שבדור הזה וכל תיקונינו תלוי אך בו כי הוא כבר הכין רפואות למחלות שנתחדשו בדור הזה דייקא וע"כ אין רפואתינו אלא על ידו.

(מכתבי שמואל מכתב כא)

יה"ר שנזכה לקשר עצמנו להצדיק שבדור על כל אשר יאמר וכו' ולסלק דעתנו וכו' רק אשר נקבל מהצדיק והרב שבדור הוא רבינו ז"ל כידוע.

(ענג שבת עמוד סט וכן בעמוד עו)

וכבר נודע לנו כי רבינו הוא הצדיק והרב שבדור גם עתה אשרי מי שיאחז בו וע"י ההתקשרות אליו היינו להאמין בו באמונה שלימה ולילך בעצותיו כפי מה שיוכל בהדרגה וכו'.

(ענג שבת עמוד קצז)

'מה לכם לדאוג מאחר שאני הולך לפניכם' היינו שרבינו הקדוש והנורא, שהוא הצדיק האמת עד סוף כל הדורות, הזהירנו והבטיחנו שהוא הולך לפנינו בדורות האלה והוא מתהלך לפנינו תמיד, להורות לנו הדרך בה נלך ומיישר לפנינו את הדרך. כי ככחו אז בחייו הקדושים כן כחו עתה ובוודאי שעתה כחו וזכותו הקדוש גדול ביותר ויותר כי "גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם", ולכן אין לנו להתיירא ולהתפחד משום דבר שבעולם הן בגשמיות והן ברוחניות כלל וכלל רק להתחזק ולהתאמץ לעמוד על עמדנו בכח וזכות רבינו הקדוש והנורא נחל

נובע מקור חכמה ועל ידו יש לנו תקווה טובה שנזכה לאחרית טוב ולחיים נצחיים

(טובות זכרונות - הר"ר אברהם ז"ל)

רלוי"צ ז"ל הסביר מדוע אחר רביז"ל לא הכתירו רבי נוסף, כי הרי מוהרנ"ת ז"ל היה רק תלמיד, כי במקומות אחרים, בשאר תלמידי הבעש"ט, נהגו לעשות רבי'ס אחר ההסתלקות, כאשר כל אחד שינה מקודמו עד שנשתנה לגמרי, אבל אצל רביז"ל נשאר אותו רבי כבראשונה, וכל מה שאמר רביז"ל, כמו בשעתו - כן עכשיו.

(שיחות מהרלוי"צ אות עט)

המסורת בברסלב בענין בריחה מפרסום

וכעת יבואר מן המקורות כמה שיש להתרחק מכל סיג ושיח של פרסום הגורם הסתרת פני הצדיק ע"י המצאות שונות ומשונות

ועיקר ההתעוררות לשוב אל השי"ת נובע מן ההתחברות עם אנשי אמת, היינו עם אנשים המקורבים אל הצדיק האמת בלי שום שקר, ומתנהגים ביהדות בכלל, ובפרטיות בכל מדה טובה בצנעה בלי רעש ובלי פרסום.

(עצות המבוארות ערך התחזקות סעיף ד)

מוהרנ"ת אמר פעם לאנ"ש: הנכם צריכים להשגיח שהגדלות שלכם לא תסתיר את יופיו של רבינו.

(שש"ק חלק ב-תקעח)

אמר רבינו ז"ל, קשה וכבד על מלאך המוות להמית לבדו את כל בני העולם בגשמיות וברוחניות, ובכן העמיד לו עוזרים בכל מקום, הרופאים להמית בגשמיות, והמפורסמים של שקר להמית ברוחניות.

(שש"ק חלק א-תקנה)

אמר רבינו: 'גם בענין שלי יהיו מפורסמים של שקר'^{נו}.

(שש"ק חלק ב-סד)

אמר פעם (מוהרנ"ת) על אחד מהמפורסמים: 'הבעל דבר נתן לו שמונה מאות מופתים במתנה'.

(שש"ק חלק ג-קלו)

ישמור עצמו מאד מהשקר והטומאה המשוטטים עתה בעולם ואפילו מהטעות המשוטטים בין היראים והמאמינים מבני ישראל, אפילו

מקורות וביאורים

^{נו}. ואמר רל"י בנדר זצ"ל שמפורסם של שקר הוא כל מי שתלמידיו מדברים עליו יותר מאשר על רבינו ז"ל (כנשמע בשיחותיו המוקלטות, וכן הובא בספר 'האמת הנעדרת' ובקונטרס 'על כסאו לא ישב זר').

מאנ"ש, הרחוקים מהאמת לאמיתו צריכין גם כן לשמור עצמו מאד, ובזה יש הרבה לדבר ואין כאן מקום לבאר מחמת כמה טעמים וכו'.

(שארית ישראל מכתב פ מהר"ח שמשון בארסקי)

אמר על אנשי-שלומנו שקשה להם שירימו את עצמן להנהיג ברבנות והתנשאות מחמת שהכנסתי בהם אמת הרבה יותר מדי.

(חיי מוהר"ן סימן תקלח)

בוודאי הוא פגם להתקרב לאיזה איש אחר, ובפרט שכעת ההסתרה הוא גדול כ"כ שאיננו יודעים מהצדיקים שבדור הזה והם נעלמים מעינינו, כי אין לשטות את עצמו שהמפורסמים הם צדיקים אמיתיים, כי אעפ"י שיש הרבה כשרים בישראל אבל צדיק הוא ענין אחר לגמרי ובפרט להנהיג נפשות צריך לידע שורשן וקלקולם ותיקונם וכו'. ובאמת אני צריך להאמין בטוב שיש בכל איש ולדונו לכף זכות ולמצוא טוב אפילו בהגרוע שבגרועים שאין גרוע ממנו. אבל להתקרב ובפרט לקבל מרותו ולהסמיכו לרבי אפילו קצת דקצת, כגון לאכול שירים או לישב על שולחנו או לשמוע חידושי, בוודאי הוא קלקול באמונת ההתקשרות והתקרבות לרבי שלנו.

(מכתבי שמואל מכתב כא)

בוודאי צריך לידע כי עדיין אינו יודע כלל בפנימיות האמת ובפרט לבלי להגיד דעתו בתיקונים והנהגות, כפי הרגל המכה הזאת אפילו בכמה מאנ"ש אשר עדיין לא טעמו שום טעם כראוי וכנכון באור האמת ורוצים שיתנהג הכל כדעתם, והפגם הזה גורם מה שגורם.

(הר"ר שמשון בארסקי נחלי אמונה כז)

רבינו מדבר כאן בתורה על הרבה דברים, אבל זה נוגע ושייך גם לכל אחד ואחד. אפילו הענין שרבינו מזכיר כאן בתורה שהאדם לא יקבל על עצמו מנהיגות - ולכאורה איזו שייכות יש לענין זה אלינו? וכי אנחנו מנהיגים? אנחנו מנהיגים איזה משהו? הרי אנחנו לא מנהיגים - ובכל זאת מבקש ר' נתן כאן בליקוטי תפילות (על התורה), ובעוד תפילות רואים איך שר' נתן מבקש הרבה: 'תשמור עליי ותציל אותי מפרסום של שקר', יש סוג של פרסום של שקר שמחלחל בכל אחד ואחד! על זה רבינו אמר: 'את זה תקבלו מאיתי, שלא תתנו שירמו אתכם, כי העולם הזה מטעה מאד' (מטעה אותנו לגמרי).

כל אחד שיבדוק ויתבונן היטב מסביבו, ואז הוא הרי יראה, שאם נדמה לו משהו שאומרים עליו ומדברים בשבחו, הרי זה שקר, והוא צריך לראות להתרחק מזה.

אצל ר' נתן היה פעם בשבועות הגדול, ר' נתן דיבר אז דיבורים נוראים... "געוואלדיג"... והיו כאלה שאמרו שם^{נז} "געוואלד, הוא הרי כבר רבינו בעצמו!... זה הרי כבר ממש רבינו עצמו" ר' נתן הרגיש בזה והוא נזעק: "(אני לא הרבי אני לא הרבי), כלב החוצה...! ... כלב החוצה...!!" הוא התכוון בזה למה שכתוב: "וְהַפְלֵכִים עָזִי נֶפֶשׁ לֹא יָדְעוּ שְׂבָעָה וְהִפָּה רָעִים". וגם למה שאומרים (בזמירות סעודה שלישית בשבת) "לבר נטלין ולא עאלין הנני כלבין חציפין" - אנחנו רואים שהוא קרא לעצמו כלב. האדם, כשבא לו איזשהו חתיכת פרסום, הוא צריך מיד להזדעק^{נח}.

(נעם שיח עמוד סא)

בימי בחרותי, ישבנו פעם בצוותא שלושה בביתו של רבי אלטער טעפליקער בסעודה שלישית בעיר טעפליק, עמי היו רבי אלטער טעפליקער ורבי אברהם ב"ר נחמן.

רבי אברהם הרבה אז לדבר בחומרה רבה נגד הפרסום של שקר שבכל אחד (בתוכו), הוא דיבר בלהב ובלהט אש כזה, כאשר מיד במוצאי שבת לאחר הבדלה, כבר ישב רבי אלטער לכתוב את דיבורי הלהבה שנשמעו מפי ר' אברהם. רבי אברהם גילה שנאה עמוקה לכל פרסום של שקר. הוא הקפיד מאוד לא לעשות שום דבר שיש בו חשש רחוק של פרסום של שקר.

כאשר ראה ביהודים יראים ושלמים שינוי כלשהו בהנהגה, היה מוחה: "פרסום של שקר"!

(דיבורי אמונה ח"ה סימן קנג)

היהודים תושבי אוקראינה בכלל ותושבי אומן בפרט, לרוב פשטותם

מקורות וביאורים

נז. היה זה רבי שמעון השמש של רבינו.

נח. העולה משיחה זו של רלווי"צ ז"ל שאותם משפיעים שמפרסמים אותם בפרסומים לא להם, יש להם למחות בתוקף, שאם לא כן הם טועים ומטעים את תלמידיהם בטעות גדולה, וכפי שהזדעק ר' נתן ומוחה בפני כולם. ואם ר' נתן עשה כן, ק"ו בן בנו של ק"ו כמה כל אחד מאיתנו צריך לראות ולהשגיח שלא יטעה האחרים בשתיקתו, אלא צריך שימוחה ויסביר בפירוש את מעמדו האמיתי כלפיהם, והבן.

וענוותנותם שמטבעם, היו רחוקים מאד מלתת תארי כבוד אחד לחבירו. וספר רבי לוי יצחק ז"ל שכשבא לאומן וכבר קודם לביאתו שמע הרבה בשבחו של רבי אלטער טעפליקער ז"ל (בעל המחבר והמלקט הספרים החשובים השתפכות הנפש, משיבת נפש, מי הנחל ועוד). איך שפונים אליו כל מכיריו גדולים וקטנים בשם 'אלטער' לבד, וכשהעיר לכמה על כך ענו לו: נו, אתה רוצה כבר לעשות כאן רביים? לכנותו בשם רבי וכדומה, אין דבר זה נוהג במקומנו.

(שש"ק חלק ה-שסא)

מזה נשמע שעצה בגשמיות שייך רק לנביאים, והיום ניטל מישראל, ורבי צריך בשביל רוחניות וזה גם יש בחסידי ברסלב כי נשאר אחרי הרבי ספריו ותלמידיו ותלמידי תלמידיו שקיבלו דעתו ואיך ללמוד ספריו והם רק ממשיכים את דברי רבינו כמו שכתוב אצל יהושע, ולא צריך דוקא להכתיר מישוה שינהיג בפרסום אלא אדרבה צריך להנהיג העם רק בצניעות למסור מה שקיבלו וכמו שאמר רבינו זצ"ל שרוצה שאלו התלמידים יעשו עוד תלמידים וכן הלאה עד משיח צדקנו.

(ספר מדרכי הצדיק לר' מרדכי יגלינק עמוד רפו)

ר' אברהם בר"נ זצ"ל אמר על הפסוק "בימים ההם אין מלך בישראל איש הישר בעיניו יעשה" (שופטים כ"א, כ"ה) על ימינו אלה בעקבתא דמשיחא, כאשר 'אין מלך בישראל' אם אין מנהיג צדיק באמת שינהיג אותו וידריך אותו, אז עכ"פ 'איש הישר בעיניו יעשה', שלא ילך למדריכים ומנהיגים שיכולים לקלקל אותו בדרכים עקומים, אלא טוב יותר ש'איש כל הישר בעיניו יעשה'. היינו לא ח"ו שיעשה מה שרוצה ומה שישיר בעיניו ח"ו, רק ילך כפי הדרכתו והבנתו בספרי רביז"ל, ובפרט בספרי מוהרנ"ת ז"ל שהכין הכל לכל, לכל אחד ואחד, הדרכה ועצות טובות איך להתנהג ואיך לילך ברצוא ושוב. והסביר רלוי"צ ז"ל, שאין הכוונה ח"ו שיהיה פורק עול ויעשה מה שרוצה, רק הכוונה בעבודת השי"ת כל אחד יעשה כמו שמבין בעצמו ולא יכריחו אותו לעשות כולם כך וכך' ולכופם תחת שעבודיהו.

(שיחות מהרלוי"צ אות קמא)

רלוי"צ ז"ל כתב לי פעם לענין נתינת עצות לאנשים, ופרסום של שקר בזה"ל: 'וכפי שראיתי ושמעתי אף שיש הרבה פגמים וקלקולים שרבינו הקדוש כחו גדול מאד לחזק לכל, אבל פרסום של שקר זה

גרוע מהכל, וסכנה גדולה שלא יהיה ח"ו עושה מעשה זמרי ומבקש שכר כפנחס. כשאנו כותבים מכתבים ומחזקים אחד את חברו, זה רצון רבינו ז"ל, בבחי' ומקבלין דין מן דין, אבל כשאחד שואל וחבירו משיב, זה הוא סכנה גדולה מאד, והבע"ד מתלבש את עצמו במצוות ע"כ יראתי להשיב לך. אחר הקדמה זאת אשיב לך וכו'.

(שיחות מהרלוי"צ אות יג)

אמרו אנשי שלומינו בהמבואר בתורה מ"ט שעצה הוא בחינת תפילה, אשר על כן הקפידו מאד אנשי שלומינו לא לתת שום עצה לזולת לומר לו עשה כך וכך מלבד עצת התפילה, שדרך עבודת התפילה ימצא כל אחד עצתו הנכונה.

(שש"ק ו-רסט)

לשנות מדעת רבינו בשביל לקרב אליו

טעות נפוצה בימינו אלה, דור עקבתא דמשיחא, שיש האומרים שכעת יש לשנות מדרך רבינו ז"ל וכן לנהוג בענייני פרסום וכדומה או נתינת תיקונים למיניהם או נתינת עצות בדוקא, והכל על מנת לקרב נפשות ישראל, וכאילו שרבינו ז"ל ח"ו לא ראה עד אחרית הימים, וכאילו שח"ו חסר מעצותיו עד שנזקקים לעקמן וכו'. וזה בחינת "יצר הרע המתלבש במצוות" הנאמר בתורה א בליקוטי מוהר"ן. ונביא מעט מן המקורות כנגד זו הטעות:

ר' פנחס'ל עילוי יושב אהל היה, לא מש מאהלה של תורה יומם ולילה לא פסק פומיה מגירסא ולא יצא מפתח ביתו אלא לדבר של מצוה, לביהמ"ד למקווה לביקור חולים או חלילה להלוויית המת וכיוצא באלו, והיה רחוק מכל המונו והלך רוחו של ישוב, יודעיו ומכיריו העידו כי עליו אפשר לומר בלי כל מליצה שלא ידע צורת מטבע מהי. בביתו של ר' פנחס'ל כאמור היה חדר מיוחד ובו ספר תורה וכל מה שנחוץ לבית תפילה, נוסף על ארונות הספרים מסביב, חדר זה התקין עבורו בשעתו ר' אלתר חותנו שלא יצטרך ללכת להתפלל במקומות אחרים. במרוצת השנים התקבצו סביב בית תפילה זה יהודים רבים, חלקם חסידי ברסלב, רובם שכנים מהסביבה הקרובה. יהודים פשוטים וישרים, ר' פנחס'ל היה מאריך מאד בסעודות השבת והחג ובמיוחד בסעודה שלישית, היה משלב בהם דברי תורה וחסידות, ספורי מעשיות ועוד, סעודות אלו משכו אליהן במשך הזמן יותר יהודים ויהודים אשר באו לשמוע דברי תורה וחסידות מפיו וקרבת אלקים יחפצו.

היו אלו ימים קשים מאד, המצב הכלכלי בפולין בכלל, ושל היהודים בפרט, לא היה משופר כלל ועיקר. בביתו של ר' פנחס'ל נסתתמו כל מקורות הפרנסה ולא היה לו ממה למשוך חיונו עד שקרוביו וידידיו נתיישבו נמנו וגמרו להכתיר את ר' פנחס'ל לרבי, לקבל פתקים ופדיונות ובכך יהיה לו מעמד פרנסה, ר' פנחס'ל התנגד לתכנית בכל תוקף ומאן לשמוע, אך אותם ידידים שחפצו בטובתו הערימו עליו בדברי נעם וכה אמרו לו: 'וכי מי אומר שיקראו לך רבי ח"ו, רק תחבוש ספודיק ותו לא, זה יהיה כל השינוי, הרי בגלציה כל יהודי חובש ספודיק אפילו עגלון וסבל, אז מה בכך, הרי בשום מקום לא כתוב איזה כובע לחבוש, ובאשר לשאר העניינים המשיכו וטענו באוזניו גם כך מתפלל אצלך מניין, גם עד עכשיו באו לכאן יהודים לסעודות השבת לשמוע תורה, גם עכשיו אתה מברך יהודי הבא לבקש ברכתך שהרי כהן אתה ומברך

אותו בברכת כהנים, ובאשר לפתקים גם לכך נמצא פתרון, יכניס אותם לתוך הליקוטי מוהר"ן ובזכותו של אותו צדיק קדוש יושעו כל בעלי הפתקים, ועוד תתגלגל זכות על ידך ונמצאת מקדש שם שמיים רבים, כאלה דברי שכנוע ודומיהם הרעיפו עליו בלי הרף יומם ולילה עד שלבסוף בתמימותו הרבה נתרצה להם וחבש את הספודיק.

אך חזקה על חסידי ברסלב נאמנים האוהבים את חברים אהבת אמת שלא יניחיהו לסטות מחסרון ידיעה מן האמת. באחד הימים הגיע אל ר' פנחס'ל מכתב מאת אנ"ש דוורשא (ובראשם ר' יצחק ברייעטער) ובו כתוב כי היו לא תהיה, בין חסידי ברסלב לא היה ולא יהיה רבי אחר זולת רבינו הקדוש הננמ"ח. ר' פנחס'ל הוריד מיד את הספודיק (מספר ר' משה צחי מפשעדרו') חבש בחזרה את כובעו הקודם והמשיך ביתר שאת את התעניות והסיגופים כי עתה יש לו חטא נוסף שעליו לכפר. כן, כזה היה ר' פנחס'ל זי"ע צדיק תמים קיבל כל דבר בתמימות.

ר' יעקב דב הלוי מספר עובדא זו משמו של ר' אפריימל כמובא בספר "ענג שבת":

סיפר לי ר' אפריימל זצ"ל מגודל ענוותנותו ואמונת צדיקים של חבריו ר' פנחס'ל זצ"ל באנ"ש. בימי נעוריו בתחילת התקרבותו רצו כמה אדמורי"ם לעזור לו בפרנסתו כי היה אדם גדול והסמיכותו לאדמו"ר ודרכו היה שמי שבא אליו היה מקרבו לענייני ודעת רבינו זצ"ל, וחשב שזה לטובה לענייני דעת רבינו מה שנעשה אדמו"ר ונהג כן איזה זמן בחשבו שכונתו נרצה, כי כוונתו לשם שמיים לקרב הרבה אנשים עי"ז. באיזה יום הגיע אליו מכתב מאנ"ש דוורשא והיה תוכן המכתב שאצל תיבת נח כתיב באו, זאת אומרת מי שהיה צריך לבוא אל התיבה בא מעצמו, וזה רמזו לו שמי שצריך להתקרב לדעת הצדיק האמת, הוא בא מעצמו, בלי עזרה ופעולה שכזאת שהיא כנגד דעת אנ"ש ותכף אחר קריאת המכתב הוריד את השטריימל שלבש במשך השבוע והאיצטלא דרבנן וביטל דעתו נגד אנ"ש והתנהג בדרכם כל ימי חייו בלי שום פרסום וכבוד.

(ענג שבת פתיחה פרק ג)

כל עבודתו של גאון עוזנו מוהרנ"ת זצ"ל, אשר עבד כל ימיו במסירות נפש להאיר דעת רבינו הקדוש בעולם, וכל דבריו הקדושים בספריו ובמכתביו סובבים רק על קוטב זה לגלות ולהודיע לכל באי עולם גדולת רבינו הקדוש וגדולת תורותיו ודרכיו ועצותיו הקדושים אשר בהם נחיה חיי עולם. ומוהרנ"ת ז"ל, על כל עוצם גדולת השגתו,

לא הוסיף מדליה כלום, שום דרך ועצה חדשה^{נט} אשר לא נצטוונו מרבינו הקדוש, וכמו שהכריז לפני הסתלקותו: "לכו אל יוסף אשר יאמר לכם תעשו". וכזאת היה דרך כל גדולי אנ"ש ז"ל מאז עד היום רק לעורר ולחזק לקיים דברי רבינו כמו שהם, בלי שום חכמות והמצאות כלל.

וזה סוד כל קיום חסידות ברסלב^ס אשר כל העולם מתפלאים על זה מאד איך אנו מחזיקים מעמד, וחסידות ברסלב נמשכת מדור לדור מבלי שיהיה רבי ומנהיג המלוּבש בגוף כנהוג בכל עדת החסידים, אמנם זהו סוד כל קיומנו, כי כל חסידות ברסלב עומדת על יסוד זה וכדברי רבי נחמן טולטשינער ז"ל במכתבו: "וכבר מונח כלל בידינו אשר כעת הוא הצדיק שבדור אדמו"ר זצוק"ל" וצדיקי שכחי יתיר בהאי עלמא בתר דאסתלקו, וכל דבריו של רבינו ז"ל חיים וקיימים ועומדים לנגד עינינו כאילו רבינו עומד ומצווה לנו מה לעשות כהיום הזה. כי דבריו ועצותיו של רבינו הקדוש כוללים כל הנפשות מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין וכל הדורות עד משיח צדקנו.

ובכן אהוביי חזקו ואמצו 'וצאו לכם בעקבות הצאן' ולכו באותן הנתיבות והדרכים אשר צעדו בהם אנ"ש מכבר בכל הדורות ועשו להם כיתות כיתות ללמוד בצוותא ספרי רבינו.

ועל דבר אשר איזה שנים שיצאו בעולם חיבורים חדשים אשר בשם... יקראו ועוד חיבורים כהנה ותולים עצמן באילן גדול וקוראים עצמם על שם רבינו הקדוש ז"ל. וזה דרכם כסל למו שהמציאו עניינים ודרכים ותיקונים חדשים אשר לא שערום אבותינו ואין זכר למו בספרי רבינו הקדוש ומוהרנ"ת ז"ל, ואין די באר כל העוותים שבחיבורים אלו והם מעמידים בסכנה כל חסידות ברסלב האמיתית... ואוי לנו על גודל חילול ה' שגרם וגורם ע"ז.

(ספר תמימי דרך - מכתב הר"ר לוי יצחק ור' שמואל שפירא זצ"ל)

מקורות וביאורים

נט. בהכרח כוונתו היא לעצה שאין לה שורש ומקור מתוך דברי רבינו. כי אכן מצוה עלינו להעמיק ולעין בספר הקדוש ליקוטי מוהר"ן ולחתור ולגלות עצות חדשות שלא נאמרו בפירוש מפי רבינו ז"ל, וכמו שנמצא פעמים רבות בספה"ק ליקוטי הלכות אשר הודיענו שם עצות חדשות ממש מתוך תורותיו של רבינו ז"ל, וכן מובא כמה פעמים בדברי הקדושים שעל כל אחד ואחד לחתור לגלות עצות חדשות מתוך דברי רבינו ז"ל, וזה לשונו בהלכות נזיקין, הלכה ה אות לה: 'המהדרין מן המהדרין מוסיף והולך, היינו כי אינו מספיק להם מה שמאירים ומלמדים תורת רבם בעצמה לאחרים אף גם הם מוסיפים והולכים בכל יום לחדש גם מעצמם חידושי תורה אמיתיים המביאים לידי מעשה והם חותרים ומגלים עצות עמוקות מה שאינו מבואר בפירוש בדברי תורתו של רבם, שע"ז מחזקין את חבריהם ומעוררים אותם לעבודת השי"ת'.

ס. וכמבואר ענין זה להדיא בחיי מוהר"ן סימן שעג, שכל דרך רבינו ז"ל שיש בכחה להימשך עד ביאת משיח הוא רק ע"י שיהיו 'תלמידים שעושים תלמידים'. ותלמיד אמיתי אינו אומר מה שלא שמע מרבו, וודאי שאינו מוסיף על רבו.

התחזקות בהתקרבות לצדיק האמת

ונסיים במעט שיחות מעוררות ומחזקות בהתקרבות אל הנחל נובע מקור חכמה. ובאמת ניתן היה להביא מאות שיחות הן מכתבי מוהר"ן ומוהרנ"ת ומכתבי שאר התלמידים בכל הדורות, אך מטרת הקונטרס לבאר בקצרה ובתמצות את עיקרי העניינים בנושא ההתקשרות לצדיק האמת בדרך הנכונה והמסורה, לכן נביא רק מעט מזעיר שיחות המבארות את הצורך העצום והנורא להתקרב ולהתקשר יותר ויותר ברבנו הקדוש שהוא צדיק הדור עד ביאת משיח.

מאחר שאינו זוכה לדעת מי הוא הצדיק האמת להתקרב אליו ולתקן נפשו, הוא צריך לפרוש עצמו ממלאכות וטירדות ועסקי העולם הזה, ולא יעשה מלאכה ועסק פרנסה כי אם זמן מועט כדי חיונו בצמצום לבד, ושאר כל היום יבלה על הבקשה והחיפוש שיבקש הרבה את הצדיק האמת להתקרב אליו. כמבואר בהתורה תקעו ג' (בלקוטי תנינא סימן ה) שצריכין לחפש הרבה הרבה את הצדיק האמת שיש לו בחינת רוח נבואה, שעיקר המשכת האמונה הקדושה שהיא כלל הכל הוא על ידו. וצריכין לבקש הרבה הרבה מהשם יתברך לזכות להתקרב לצדיק כזה, על כן אסור לו לעשות מלאכה כי אם כדי חייו. היינו שלא יעסוק בעסקי עולם בשביל פרנסה כי אם כדי חיונו בצמצום ושאר הזמן יעסוק רק לבקש השם יתברך שיזכה למצוא צדיק אמת כזה שיש לו בחינת רוח נבואה שעל ידו עיקר תיקונו.

(ליקוטי הלכות, הלכות שבת, הלכה ה אות יג)

נאמר בפרשת פרה, "זאת התורה אדם כי ימות באהל". ודרשו רבותינו זכרונם לברכה, אין התורה מתקימת אלא במי שממית עצמו עליה. וזהו 'כי ימות באהל', 'באהל' דיקא. זה בחינת שממית עצמו ומוסר נפשו בשביל שיהיה נשאר באהל תורה שהוא אהל הצדיק האמת בבחינת ויהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל. ועל כן כל המקורבין לצדיקי אמת נקראים יושבי אהל בבחינת ויעקב איש תם ישב אהלים, ודרשו רבותינו זכרונם לברכה, אהל של שם ועבר שהיו אז הצדיקי אמת. וכתוב, "קול רנה וישועה באהלי צדיקים" והכתוב מבושר; שלעתיד ישובו כל ישראל באהלי הצדיקי אמת ויתקרבו אליהם, כמו שנאמר, "עד אושיבך באהלים כימי מועד", כמו שפרש רש"י שם, כימי מועד הראשון, שהיה יעקב איש תם יושב אהלים, הינו כנ"ל. זהו בחינת אדם כי ימות באהל, שעיקר תיקון האדם, עיקר קיום התורה הוא כשממית עצמו

בשביל האהל, הינו בשביל שיתקרב להצדיק האמת, שזהו בחינת יושב אהל.

(שם, הלכות בשר וחלב, הלכה ה אות כה)

עצור במלין לא יכולתי מלהזכירך גם עתה עד מתי עצל תשכב וכו', מתי תקום ותחדש ימיך להתקרב אלינו כבראשונה ביתר שאת ויתר עז, והלא לפניך כל מחמדי אוצרותינו הקדושים הגנוזים בספריו הקדושים. וכל מה שנתחדש אצלנו בכל יום אין לשער, כי הוא נחל נובע הנובע בכל יום ובכל עת ובכל שעה, והלא למראה עיניך הספר ליקוטי עצות עד (חסר) נתחדש עתה, וגם בסמוך שלחתי תפילות חדשות, וגם הישנות כבר ראית, והלא ידעתי כי אתה חזק באמונה בעזרת השי"ת, והאמת מתנוצץ קצת בדעתך. ואם אמנם יש עדיין חפויים והסתרות ומניעות הרבה, אבל באמת לפי התנוצצות מעט האמת שבלבך ראוי לך לדלג על ההרים לרוץ אל מקור האמת כזה, ואם היה מעבר לים היה ראוי לך לעבור בשבילו, מכל שכן וכל שכן וכמו שכתוב כי לא רחוק ממך הדרך.

(עלים לתרופה מכתב קנא)

אם אינם יודעים דעתו הקדושה אפילו היו נקראים כמה שנים 'ברסלבר חסיד' וגם יסעו לאומאן אין שום ממש וכח בהתקרבות, כי עיקר ההתקרבות אל הצדיק תלוי בהרגשת דעתו הקדושה ובהשגת דעתו באופן שיוכלו לקבל ממנו עצות להתחזק לעמוד על עמדו ולבלי להיות נדחה מן האמת.

(שארית ישראל מכתב פ)

גם אצלנו בליקוטי תנינא (סימן לט) יש לשונות מוסגלים ביותר על גודל הגעגועים וההשתוקקות לזכות למנהיג ורועה נאמן, ורבינו נקט שם בלשונו הקדושה: 'וראוי לנו לומר זאת בבכיה בדמעות שליש לבכות ולהתגעגע וכו' ליתן לנו מנהיג רועה נאמן שיוכל להאיר בנו ידיעה הנ"ל [היינו להעמיק עיונו בזה, לדעת ולהכיר גדולת הבורא בכל דבר ודבר].

ואמר על זה רלוי"צ ז"ל שבאמת יש לנו את המנהיג הזה, הלא הוא רבינו הקדוש זי"ע, רק שהוא נעלם מאד מכל העולם ואין יודעין שזהו המנהיג הזה. וכן בברסלב עצמה הוא ג"כ נעלם ... שאין שומעים לו כראוי ואין מקיימים עצותיו הקדושים. וכן אנו מוצאים בסיפורי מעשיות (במעשה הז' בעטלער'ס) מהגראדניק [הגנני] שנעלם, שהוא הצדיק האמת שנעלם,

ועל זה צריך לבכות ולשפוך דמעות [כלשוננו של רבינו ז"ל בתורה הנ"ל] שיתגלה זה הצדיק האמת בכל העולם, וגם אצלנו בברסלב...

(שיחות מהרלוי"צ אות קה)

מה שאתה רוצה שאכתוב לך מה הוא ברסלב חסיד, מה אכתוב לך, ידידי היקר ברוך ה' כל ימי גדלתי באומאן וראיתי ב"ה הרבה זקנים, בפרט ר' אברהם ב"ר נחמן ז"ל והיה מורגל בפי כל, שעיקר ההתקרבות הוא ע"י לימוד ספריו הקדושים (ובכך מתגלה נקודת הצדיק בתורה לד), והנקודה של מקבלין דין מן דין - שמדברים אחד עם חבירו מהתכלית האמיתי, והנקודה "מיניה וביה" - שהוא התבודדות לשפוך לפניו יתברך כל ליבו.

(תמימי דרך מכתב נג)

ענין ההתקרבות להצדיק והתכללות בשם הצדיק צריך להתאזר במסירות נפש יותר מכל העבודות ועל זה מניח עצמו הבעל דבר לאורכו ולרוחבו יותר מהכל ויניח לו לעבוד כל מיני עבודות, וגם יסיתהו ויאמר לו שפה יש צדיק וכו' ופה יש צדיק וכו' (כמובא במעשה מרב ובן יחיד), וגם ידמהו ויראהו שפה מתפללים יותר בכוונה וכו', ופה אהבת חברים וכו', ובלבד שיפרידהו ויעקרהו ממקור חיותו מהצדיק האמיתי, ואדרבה להיפך, מזה ישכיל ויבין האדם ויאמר לו (לבעל דבר), אני מוחל לך על הכל ואיני מביט ומסתכל על שום עבודות קדושות שאתה מראה לי, ואנכי רוצה רק זה העיקר שבעיקרים "שם הצדיק והתקרבותו אליו", וממה נפשך, אם יוכל גם לעבוד עבודות קדושות מה טוב, ואם לאו על כל פנים, מזה לא אפרוש, משם הצדיק והתקרבותו אליו, כמו בכלל האמונה ושם היהדות וכו'.

(קונטרס התקשרות לצדיק האמת מר' שמואל הורוויץ)

תם ונשלם שבה לא בודא עולם